

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ «Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων»

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Εκτίμηση άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων στην
εκπαίδευση από την πανδημία- Μεθοδολογικό πλαίσιο και
Μελέτη Εφαρμογής»**

ΑΡΒΑΝΙΤΗ ΣΤΑΜΑΤΙΑ
(Α.Μ. dem2019)

Επιβλέπων καθηγητής: Αθανάσιος Σπυριδάκος

Ακαδημαϊκό έτος 2021- 2022

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με το πέρας της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τους ανθρώπους που βρέθηκαν δίπλα μου σε αυτή την απαιτητική αλλά δημιουργική πορεία.

Πρωτίστως, ευχαριστώ θερμά τον κ. Αθανάσιο Σπυριδάκο, επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας και Κοσμήτορα της σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την επιστημονική καθοδήγηση που μου παρείχε και την απεριόριστη υποστήριξή του κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Επιπλέον, ένα μεγάλο ευχαριστώ προς όλους τους συναδέλφους μου εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα και τους μαθητές μου που συνέβαλαν κι αυτοί καθοριστικά στην υλοποίηση της εργασίας μου.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου που με όλη την αγάπη, την υπομονή και τη διαρκή ενθάρρυνση στήριξαν και αυτή μου την προσπάθεια, όπως κάνουν πάντα.

Απρίλιος 2022

Αρβανίτη Σταματία (dem2019)

Τριμελής εξεταστική επιτροπή

Σπυριδάκος Αθανάσιος, Επιβλέπων καθηγητής

Γιαννάς Πρόδρομος, Καθηγητής, Μέλος

Ψαρομήλιγκος Ιωάννης, Καθηγητής, Μέλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>Επιτελική σύνοψη</u>	7
<u>Abstract</u>	9
<u>1° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ</u>	11
<u>1.1 Ερμηνεία του όρου «εκπαιδευτική κρίση» λόγω της πανδημίας covid-19 και κοινωνική πραγματικότητα</u>	12
<u>1.2 Πανδημία covid-19 και κοινωνική πραγματικότητα</u>	13
<u>1.3 Η ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα στην περίοδο αναστολής λειτουργίας των εκπαιδευτικών δομών</u>	14
<u>1.4 Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση: αποσαφήνιση του όρου- χαρακτηριστικά</u>	15
<u>1.5 Μορφές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης</u>	17
<u>1.6 Τηλεκπαίδευση στην Ελλάδα</u>	18
<u>1.7 Μορφές αλληλεπίδρασης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση</u>	20
<u>2° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΚΟΤΗΤΑΣ</u>	22
<u>2.1 Διαχείριση Πολικότητας (Polarity Management)</u>	23
<u>2.2 Περιγραφή της δια ζώσης εκπαιδευτικής διαδικασίας</u>	24
<u>2.3 Πλεονεκτήματα της δια ζώσης εκπαίδευσης</u>	25
<u>2.4 Μειονεκτήματα της δια ζώσης εκπαίδευσης</u>	26
<u>2.5 Περιγραφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης</u>	27
<u>2.6 Πλεονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης</u>	29
<u>2.7 Μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης</u>	30
<u>2.8 Συμπεράσματα υβριδικού μοντέλου</u>	34
<u>3° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η περίπτωση Ιδιωτικού σχολείου στη Δ. Αθήνα (Μελέτη Περίπτωσης)</u>	37
<u>3.1 Εισαγωγή</u>	38
<u>3.2 Ερευνητικό πρόβλημα</u>	38
<u>3.3 Σκοπός της έρευνας και τα ερευνητικά ερωτήματα</u>	38
<u>3.4 Μεθοδολογική προσέγγιση</u>	40
<u>3.5 Ερευνητικό εργαλείο</u>	41
<u>3.6 Δειγματοληπτική διαδικασία</u>	43
<u>3.7 Διαδικασίες διεξαγωγής των συνεντεύξεων και Σχεδιασμός του πρωτοκόλλου συνέντευξης</u>	44
<u>3.8 Διασφάλιση αξιοπιστίας και εγκυρότητας της έρευνας</u>	46

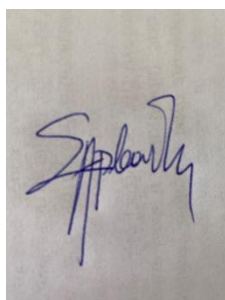
3.9 Περιορισμοί της έρευνας	47
3.10 Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων	48
4° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Αποτελέσματα της έρευνας	49
4.1 Εισαγωγή	50
4.2 Δημογραφικά στοιχεία εκπαιδευτικών	50
4.3 1^{ος} ερευνητικός άξονας: Τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους εκπαιδευτικούς	51
4.4 2^{ος} ερευνητικός άξονας: Οι δυσκολίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους εκπαιδευτικούς	56
4.5 3^{ος} ερευνητικός άξονας: Οι καλές πρακτικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους εκπαιδευτικούς	60
4.6 Δημογραφικά στοιχεία μαθητών	63
4.7 1^{ος} ερευνητικός άξονας: Τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές 64	
4.8 2^{ος} ερευνητικός άξονας: Οι δυσκολίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές	67
4.9 3^{ος} ερευνητικός άξονας: Οι καλές πρακτικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές	69
5° ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Συμπεράσματα της έρευνας	72
5.1 Εισαγωγή	73
5.2 Οφέλη εκπαιδευτικών και μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την απομακρυσμένη διδασκαλία	73
5.3 Δυσκολίες εκπαιδευτικών και μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την απομακρυσμένη διδασκαλία	74
5.4 Καλές πρακτικές εκπαιδευτικών και μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την απομακρυσμένη διδασκαλία	75
5.5 Περιορισμοί της έρευνας	76
5.6 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες	76
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Έντυπο συναίνεσης	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Πρωτόκολλο συνέντευξης	82

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Αρβανίτη Σταματία του Θεοδώρου, με αριθμό μητρώου dem2019 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών, του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, δηλώνω υπεύθυνα ότι: «Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Η Δηλούσα

Αρβανίτη Σταματία

ΕΠΙΤΕΛΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ

Ιστορικά ολόκληρη η ανθρωπότητα αντιμετώπισε πολλές προκλήσεις. Τις μεγαλύτερες και περισσότερες συνέπειες προκάλεσαν οι πανδημίες, δηλαδή επιδημικές μολυσματικές ασθένειες που έχουν ταχύτατο ρυθμό και χρόνο εξάπλωσης στους ανθρώπους. Μια τέτοια ήταν και η πανδημία του κορονοϊού covid-19. Γενικά οι πανδημίες και ειδικότερα τώρα η πανδημία covid-19 πέρα από επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική υγεία των ανθρώπων επέφερε σοβαρούς κλυδωνισμούς τόσο στην οικονομική όσο και την κοινωνική ζωή των ανθρώπων. Τα περιοριστικά μέτρα που υιοθετήθηκαν με σκοπό τον περιορισμό εξάπλωσής της επηρέασαν και την Εκπαίδευση. Η επιτακτική ανάγκη για κοινωνική αποστασιοποίηση επέβαλε το καθολικό κλείσιμο των σχολικών μονάδων και τη διακοπή της δια ζώσης διδασκαλίας. Η εξ αποστάσεως διδασκαλία ήταν η λύση που υιοθετήθηκε.

Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η διερεύνηση των απόψεων εκπαιδευτικών και μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με τα οφέλη, τα εμπόδια και τις καλές πρακτικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά τις δύο περιόδους εφαρμογής της, Μάρτιος 2020- Μάιος 2020 και Νοέμβριος 2020- Μάιος 2021. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν πέντε (5) εκπαιδευτικοί και πέντε (5) μαθητές μεγάλου ιδιωτικού σχολείου της Δυτικής Αθήνας. Από την έρευνα τα σημαντικότερα οφέλη που προέκυψαν για τις δύο εμπλεκόμενες πλευρές είναι:

- ✓ Η ανάπτυξη τεχνολογικών δεξιοτήτων
- ✓ Η ενίσχυση της αυτενέργειας και της μαθητοκεντρικής διδακτικής πρακτικής
- ✓ Η εξατομικευμένη διδασκαλία με άμεση ανατροφοδότηση και ενίσχυση της κριτικής σκέψης
- ✓ Η εξοικονόμηση χρόνου

Τα πιο σημαντικά προβλήματα που αναδείχθηκαν είναι:

- ✓ Ο υπερβολικός φόρτος εργασίας
- ✓ Η απουσία εξοικείωσης με τα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα μάθησης
- ✓ Ο εκφοβισμός από τους συμμαθητές
- ✓ Η δυσκολία επίβλεψης των μαθητών

- ✓ Οι τεχνικές δυσκολίες υποδομής και συνδεσιμότητας

Κλείνοντας, οι καλές πρακτικές που αναδείχθηκαν και καλό θα ήταν να ενσωματωθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι οι εξής:

- ✓ Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και στη δια ζώσης διδασκαλία
- ✓ Η δημιουργία ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού και η δυνατότητα επικαιροποίησής του
- ✓ Το υβριδικό μοντέλο μάθησης
- ✓ Η δυνατότητα για ενεργητική μάθηση
- ✓ Η ανάγκη αναδιάρθρωσης των προγραμμάτων σπουδών

Λέξεις- κλειδιά: εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οφέλη, εμπόδια, καλές πρακτικές, covid-19, εκπαιδευτικοί, μαθητές.

"Assessment of direct and indirect effects of C-19 pandemic on education system. Methodological framework and case study".

ABSTRACT

Historically, all of humanity has faced many challenges. The biggest and most consequences were caused by pandemics, ie epidemic infectious diseases that have a rapid pace and time of spread to humans. One such was the covid-19 coronavirus pandemic. Pandemics in general and the covid-19 pandemic in particular now, in addition to affecting the physical and mental health of the people, have caused serious shocks to both the economic and social life of the people. The restrictive measures adopted in order to limit its spread also affected Education. The urgent need for social distancing forced the universal closure of schools and the cessation of lifelong teaching. Distance learning was the solution adopted.

The purpose of this research paper is to explore the views of teachers and students of Secondary Education on the benefits, barriers and good practices of distance education during its two periods of application, March 2020-May 2020 and November 2020-May 2021. The sample of the research consisted of five (5) teachers and five (5) students of a large private school in Western Athens. From the research the most important benefits that emerged for the two parties involved are:

- ✓ The development of technological skills
- ✓ Enhancing self-efficacy and student-centered teaching practice
- ✓ Personalized teaching with instant feedback and enhanced critical thinking
- ✓ Save time

The most important problems that emerged are:

- ✓ Excessive workload
- ✓ Lack of familiarity with electronic learning environments
- ✓ Bullying by classmates
- ✓ The difficulty of supervising students
- ✓ The technical difficulties of infrastructure and connectivity

In conclusion, the good practices that emerged and would be good to integrate into the educational process are the following:

- ✓ Utilization of new technologies in lifelong learning
- ✓ The creation of digital educational material and the possibility of updating it
- ✓ The hybrid learning model
- ✓ The possibility for active learning
- ✓ The need to restructure curricula

Keywords: distance education, benefits, obstacles, good practices, covid-19, teachers, students.

1ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1. Ερμηνεία του όρου «εκπαιδευτική κρίση» λόγω της πανδημίας covid- 19

Η παγκόσμια κρίση που ξέσπασε ως απόρροια της πανδημίας covid- 19 ήταν ένα αναπάντεχο και επιβαρυντικό γεγονός που επηρέασε καταλυτικά τον τομέα της εκπαίδευσης (Harris & Jones, 2020, σ. 243) (Harris, 2020a, σ. 2). Η επιτακτική ανάγκη περιορισμού την Άνοιξη του 2020 εξαιτίας της covid- 19 είχε ως άμεσο αποτέλεσμα την αιφνίδια διακοπή της κανονικής λειτουργίας όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων σε όλο τον κόσμο περίπου. Η νέα αυτή πραγματικότητα που διαμορφώθηκε στον εκπαιδευτικό χώρο, σύμφωνα με τις βιβλιογραφικές πηγές, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «κρίση».

Ιστορικά, ο Shaikou (1990) χαρακτηρίζει την εκπαιδευτική κρίση ως μια αναπάντεχη αλλά προσωρινή κατάσταση που αναστατώνει και αποδιοργανώνει όλη την κοινότητα και είναι αδύνατο να καταπολεμηθεί με γνωστές πρακτικές. Οι Pearson & Clair (1998, σσ. 59-76) επιβεβαιώνουν την ασάφεια στις μεθόδους επίλυσης και την επιτακτική ανάγκη λήψης μέτρων αντιμετώπισης. «Κρίση θεωρείται η διατάραξη της κανονικότητας μιας διαδικασίας, η δυσλειτουργία ή η φανερή αμφιλογία εδραιωμένων δομών, αξιών και θεσμών» σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη (2002). Ακολουθούν οι Tokakis, Polychroniou & Boustras (2018, σσ. 152-166) που αποδίδουν και χαρακτηρίζουν ως «σοβαρή αξιακή απειλή» την εκπαιδευτική κρίση.

Φτάνοντας στο παρόν ο Καραλής (2020, σσ. 124- 142) εκτιμά ότι το δημόσιο αγαθό της εκπαίδευσης απειλείται ξεκάθαρα, αφού διδάσκοντας εξ αποστάσεως χάθηκαν αρκετά γνωρίσματα από την τυπική εκπαίδευση. Η Unesco (2020) χρησιμοποίησε τους όρους «εκπαιδευτική παύση» και «έκτακτη κατάσταση» για να αποτυπώσει γλαφυρά το νέο καθεστώς που δημιουργήθηκε από την παύση της δια ζώσης εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Υπό αυτό το πρίσμα, της συμφωνίας δηλαδή όλων αυτών των ορισμών επιβεβαιώνεται ότι η ξαφνική αναστολή λειτουργίας των εκπαιδευτικών δομών έχει τις χαρακτηριστικές ιδιότητες της κρίσης. Όμως, όλη αυτή η αποδιοργάνωση, η αμφισβήτηση, η αναστάτωση μπορεί να αποτελέσει μια ευνοϊκή συγκυρία για την υιοθέτηση και ανάπτυξη καινοτόμων πρακτικών στην εκπαίδευση (OECD, 2020).

1.2. Πανδημία covid- 19 και κοινωνική πραγματικότητα

Η πανδημία covid- 19 είχε ως αφετηρία την πόλη Ουχάν της Κίνας το 2019 τον μήνα Δεκέμβριο, όμως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας τοποθετεί την έναρξη της πανδημίας covid- 19 τον Ιανουάριο του επόμενου χρόνου. Από τον συγκεκριμένο ιό έχει πληγεί ολόκληρος ο πλανήτης. Μέχρι τώρα είναι καταγεγραμμένα περισσότερα των 447 εκατομμυρίων κρουσμάτων και έχουν χάσει τη ζωή τους πλέον των 6 εκατομμυρίων ανθρώπων. Το ίδιο πλαίσιο εντοπίζεται και στην Ελλάδα καθώς είναι επιβεβαιωμένα μέχρι σήμερα πάνω από 2,5 εκατομμύρια κρούσματα και ο αριθμός των αποθανόντων από τον ιό πάνω από 26 χιλιάδες.

Ο συγκεκριμένος ιός μεταδίδεται ταχύτατα από άνθρωπο σε άνθρωπο μέσω του αναπνευστικού και προκαλεί λοίμωξη στο αναπνευστικό σύστημα. Για την καταστολή της εξάπλωσης υιοθετήθηκαν μέτρα πρόληψης: η χρήση μάσκας, η τήρηση κανόνων υγιεινής, οι αποστάσεις και η κοινωνική απομόνωση. Στόχος των παραπάνω μέτρων είναι η μείωση της επιδημιολογικής κορύφωσης, η οποία έχει επικρατήσει ως ισοπέδωση της επιδημικής καμπύλης.

Στις περισσότερες χώρες επιβλήθηκαν αυστηρά περιοριστικά μέτρα (απομόνωση πόλεων, ταξιδιωτικές οδηγίες και απαγορεύσεις, καραντίνες, κλπ.) που στόχο είχαν τον περιορισμό της εξάπλωσης της covid- 19. Απ' αυτή τη συνθήκη δεν ξέφυγαν και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, μιας και οι περισσότερες κυβερνήσεις επέβαλαν το προσωρινό κλείσιμο των σχολείων με στόχο τη μείωση της μεταδοτικότητας του ιού. Ως απάντηση στη νέα αυτή πραγματικότητα υιοθετήθηκαν και εφαρμόστηκαν πρωτόκολλα τηλεεκπαίδευσης, γεγονός που σήμανε τη μετάβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Από την αιφνίδια αυτή ανατροπή της εκπαιδευτικής κανονικότητας η διδασκαλία πραγματοποιήθηκε μέσα από ηλεκτρονικές- ψηφιακές πλατφόρμες χωρίς ωστόσο να υπάρχει έγκαιρη καθοδήγηση και ξεκάθαρες οδηγίες τόσο προς τους εκπαιδευτικούς όσο και προς τους εκπαιδευόμενους.

Στον Ελλαδικό χώρο στις 26 Φεβρουαρίου 2020 επιβεβαιώθηκε το πρώτο κρούσμα του SARS-CoV- 2. Τον επόμενο μήνα έκλεισαν οι εκπαιδευτικές δομές, οι χώροι εστίασης, οι λατρευτικοί τόποι, τα εμπορικά καταστήματα και ξεκίνησε ο περιορισμός των μετακινήσεων και της κυκλοφορίας. Η άρση των περιοριστικών αυτών μέτρων ξεκίνησε σταδιακά από την 28^η Απριλίου 2020, ενώ επτά μήνες αργότερα και πιο συγκεκριμένα στις 5 Νοεμβρίου σήμανε το δεύτερο πιο

ισχυρό κύμα της πανδημίας στην Ελλάδα και επιβλήθηκαν εκ νέου περιοριστικά μέτρα (Βικιπαίδεια, 2021).

1.3. Η ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα στην περίοδο αναστολής λειτουργίας των εκπαιδευτικών δομών

Όπως προαναφέρθηκε, τον Μάρτιο του 2020 και η Ελλάδα εφαρμόζοντας την πρακτική χωρών του εξωτερικού αναστέλλει τη δια ζώσης λειτουργία όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων με στόχο την ελάττωση της διασποράς της covid- 19. Η παραπάνω απόφαση τέθηκε σε εφαρμογή στις 18-03- 2020 με εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων (με Α.Π. 38942/Δ2), η οποία αναφερόταν στη χρήση ηλεκτρονικών εργαλείων για τη διεξαγωγή σχολικών προγραμμάτων σύγχρονης και ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Επίσης, έκανε σαφές ότι αυτός ο τρόπος διδασκαλίας μοναδικό σκοπό είχε τη διατήρηση της επαφής των μαθητών με τους εκπαιδευτικούς και σε καμία περίπτωση δεν αποσκοπούσε στην κατάργηση της παραδοσιακής διδακτικής πρακτικής, «πρόσωπο με πρόσωπο».

Για την υλοποίηση, λοιπόν, της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης το αρμόδιο Υπουργείο επιστράτευσε τις ήδη υπάρχουσες ψηφιακές δομές, τις υπηρεσίες του πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου καθώς και τις ψηφιακές πλατφόρμες των εταιρειών CISCO, Google και Microsoft, η παροχή των οποίων πραγματοποιήθηκε δωρεάν προς το Υπουργείο. Να σημειωθεί ότι οι ιδιωτικές εκπαιδευτικές δομές είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν και να χρησιμοποιήσουν ψηφιακές πλατφόρμες, καθώς αρκετά από αυτά εφαρμόζαν ήδη μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης διαθέτοντας και τον κατάλληλο τεχνολογικό εξοπλισμό και το άριστα καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση οργανώθηκε σε δύο πυλώνες, τη σύγχρονη (τηλεεκπαίδευση) και την ασύγχρονη διδασκαλία. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (Εγκύκλιος με Α.Π. 38942, 18- 03- 2020) οι εκπαιδευτικοί είχαν την ευχέρεια επιλογής της μεθόδου που επιθυμούσαν με τη βοήθεια της αντίστοιχης υποστηρικτικής ψηφιακής πλατφόρμας ή θα μπορούσαν να διδάξουν συνδυαστικά. Στη φάση αυτή ο σκοπός του εγχειρήματος ήταν η διατήρηση της επαφής των μαθητών με την εκπαιδευτική διαδικασία και όχι η κάλυψη νέας ύλης.

Στη δεύτερη φάση της νέας αναστολής λειτουργίας το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων στις 14- 11- 2020 στέλνει στα σχολεία εγκύκλιο (με Α.Π. 155692/ΓΔ4) όπου ξεκάθαρα διατυπώνει ότι όλες οι σχολικές δομές έχουν την υποχρέωση να παρέχουν τηλεκπαίδευση καλύπτοντας τη διδακτέα ύλη.

Στην πρώτη φάση της αναστολής της δια ζώσης λειτουργίας η μετάβαση στη νέα διαδικτυακή διδακτική μέθοδο δεν έγινε ανεμπόδιστα. Οι εκπαιδευτικοί φορτώθηκαν το βάρος αυτού του εγχειρήματος. Ο χρόνος και οι καταστάσεις ήταν πειστικές, κάποιοι εκπαιδευτικοί δεν ήταν κατάλληλα τεχνολογικά εξοπλισμένοι και καταρτισμένοι (Αναστασιάδης, 2020). Παρόμοιες δυσκολίες είχαν να αντιμετωπίσουν και οι μαθητές καθώς δεν είχαν ανάλογη εμπειρία και η συνδρομή των γονέων κρίθηκε καθοριστική. Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων οργάνωσε δράσεις για την ενίσχυση και υποστήριξη του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας. Για παράδειγμα εξασφάλισε δωρεάν πρόσβαση από τους παρόχους κινητής τηλεφωνίας σε διαδικτυακούς τόπους που χρησιμοποιούνται από το Υπουργείο, παρείχε τεχνολογικά μέσα, όπως tablet, laptops σε σχολεία και ενίσχυσε οικονομικά (πρόγραμμα ψηφιακής μέριμνας) μαθητές για την απόκτηση τους και δημιούργησε υποστηρικτικές ομάδες τεχνικών και εκπαιδευτικών ανά σχολείο. Αξίζει να αναφερθεί ότι σ' αυτή την πρώτη φάση κρίσης δημιουργήθηκαν ηλεκτρονικές σελίδες από εκπαιδευτικούς για τη μεταξύ τους αλληλοϋποστήριξη σε θέματα αντιμετώπισης δυσκολιών και ανταλλαγής εμπειριών (Αναστασιάδης, 2020).

Στη δεύτερη φάση της εκπαιδευτικής κρίσης το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων στις 28- 12- 2020 με σχετική εγκύκλιο (με Α.Π. 176818/E3) ανακοίνωσε- αν και αργοπορημένα- την εντατική επιμόρφωση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, υπό τη συνέργεια οκτώ Πανεπιστημίων. Σκοπός αυτής της επιμόρφωσης ήταν να καλυφθεί το τεχνολογικό κυρίως κενό και όχι το παιδαγωγικό που παρουσιάστηκε κυρίως στην πρώτη φάση αναστολής και λιγότερο στη δεύτερη (Αναστασιάδης, 2020).

1.4. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση: αποσαφήνιση του όρου – χαρακτηριστικά

Μεγάλη ποικιλία όρων χρησιμοποιούνται προκειμένου να αποτυπώσουν με ακρίβεια την εκπαίδευση από απόσταση. Ενδεικτικοί όροι: τηλεκπαίδευση, τηλεδιδασκαλία, εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ηλεκτρονική διδασκαλία, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ. Μέσα από την εξήγηση των

όρων αυτών θα προσδιοριστούν με σαφήνεια τα γνωρίσματα αυτού του είδους διδασκαλίας που εφαρμόστηκε εξαιτίας της πανδημίας.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διαχρονικά έχει προσδιοριστεί με πολλούς τρόπους από τους μελετητές έχοντας ο καθένας προσδώσει τη δική του οπτική. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (distance education) ως εκπαιδευτική διαδικασία παρέχεται από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και ο εκπαιδευόμενος είναι σε απόσταση από τον εκπαιδευτικό. Παρόμοιοι όροι που χρησιμοποιούνται είναι «διδασκαλία από απόσταση» (distance teaching) και «μάθηση από απόσταση» (distance learning).

Ο Keegan (2000) μέσα από διερεύνηση και συνθετική προσέγγιση υποστηρίζει ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση προϋποθέτει τη φυσική απόσταση του εκπαιδευόμενου από τον εκπαιδευτικό περίπου σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής πρακτικής. Πρωταρχικό ρόλο στη διαδικασία αυτή έχει ο εκπαιδευτικός φορέας που οργανώνει το εκπαιδευτικό υλικό, ταυτόχρονα έχει την ευθύνη για την υποστήριξη των εκπαιδευόμενων και την αμφίδρομη επικοινωνία τους.

Ο Λιοναράκης (2006) παραδέχεται ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πολυμορφική, δηλαδή η γνώση δεν μεταβιβάζεται με την κλασική, παραδοσιακή διδακτική μέθοδο, αλλά ο διδασκόμενος την ανακαλύπτει μόνος του με τη σωστή καθοδήγηση. Λειτουργεί δηλαδή αυτόνομα προς μια πορεία αυτομάθησης.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί και μια πρόκληση για τον σύγχρονο διδακτικό τρόπο, αφού αυξάνονται τα εκπαιδευτικά προγράμματα, στα οποία κυριαρχεί ευελιξία στον χώρο, τον χρόνο και την αλληλενέργεια εκπαιδευτικού υλικού, διδασκόντων και διδασκομένων (Αρμακόλας, Γρίβα, & Παπαθανασίου, 2020, σσ. 363-376). Η Γούλας- Καραλής (2020) αναφέρουν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εφαρμόζεται με συγκεκριμένες προδιαγραφές για τον ρόλο των άμεσα εμπλεκόμενων, την παροχή εκπαιδευτικού υλικού, τον τρόπο μελέτης και την αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια πλήρης εκπαιδευτική πρακτική και χρειάζεται να πραγματώνεται βάσει κάποιων κανόνων για να είναι ποιοτική και ουσιαστική. Οφείλει να είναι

δομημένη σωστά, να εφαρμόζεται με διαμορφωμένο εκπαιδευτικό υλικό, να αξιοποιεί τα ψηφιακά εργαλεία και οι διδάσκοντες να είναι πλήρως καταρτισμένοι (Ιωακειμίδου, και συν., 2021).

Η επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση σύμφωνα με τους Hodges, Moore, Lockee, Trust και Bond (2020) αποτελεί μια προσωρινή μετατροπή της διδακτικής πρακτικής σε εναλλακτική μέθοδο παράδοσης. Υποστηρίζουν ότι η επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση δε μοιάζει με μια άρτια σχεδιασμένη διαδικτυακή μάθηση (online learning), γι' αυτό μπορεί να «ρίξει» την ποιότητα του μαθήματος λόγω της γρήγορης προσαρμογής της στις έκτακτες απαιτήσεις. Έτσι, θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή ως μια παροδική λύση σε μια έκτακτη συνθήκη. Την παραπάνω άποψη ενστερνίζεται και ο Καραλής (2020, σσ. 124-142), ειδικά στην κρίση που προκάλεσε το ξέσπασμα της πανδημίας covid- 19, καθώς ο στόχος ήταν να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία και όχι να παρέχεται εκπαίδευση υψηλού επιπέδου. Η γρήγορη λύση στο πρόβλημα που ξέσπασε ήταν ουσιαστικότερη από την ποιότητα αυτής. Ο διεθνής βιβλιογραφικός όρος «Remote Emergency Teaching» που στην ελληνική γλώσσα αποδίδεται ως επείγουσα απομακρυσμένη διδασκαλία (Λιοναράκης, Μανούσου, Χαρτοφύλακα, Παπαδημητρίου, & Ιωακειμίδου Β, 2021, σσ. 4-8) που στόχο έχει να αποτυπώσει τη δομή αυτή της προσωρινής μορφής εκπαίδευσης θα υιοθετηθεί στη συγκεκριμένη διπλωματική εργασία.

1.5. Μορφές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Σύμφωνα με τον Αναστασιάδη (2014) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διακρίνεται σε Σύγχρονη, Ασύγχρονη και Μικτή. Πιο αναλυτικά:

α. Σύγχρονη εκπαίδευση

Υλοποιείται σε αληθινό χρόνο μέσω τηλεδιάσκεψης και τη δημιουργία εικονικής τάξης. Ο έλεγχος της ψηφιακής τάξης γίνεται από τον διδάσκοντα που βρίσκεται σε διάδραση με τους εκπαιδευόμενους (2020, σσ. 73-98).

Η σύγχρονη μάθηση, που λαμβάνει χώρα σε πραγματικό χρόνο, περιλαμβάνει διαδικτυακές συναντήσεις, ψηφιακές αίθουσες μαθημάτων, διαδικτυακά σεμινάρια, τηλεδιασκέψεις και άμεσα μηνύματα.

Τα θετικά στοιχεία της σύγχρονης εκπαίδευσης είναι η ευελιξία στον τόπο και χρόνο, η διάδραση των εμπλεκόμενων και η χρήση αποδοτικής τεχνολογίας. Το κορυφαίο παιδαγωγικό πλεονέκτημα, όμως, είναι η αμεσότητα της επικοινωνίας και η αίσθηση της κοινότητας .

β. Ασύγχρονη εκπαίδευση

Η αλληλεπίδραση των εμπλεκόμενων γίνεται σε διαφορετικό χρόνο ανεξάρτητα από το γεωγραφικό σημείο που βρίσκονται. Υπάρχει ευελιξία χώρου, χρόνου και ρυθμού μάθησης (Αναστασιάδης, 2008).

Το πλεονέκτημα αυτής της μορφής μάθησης είναι ότι οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να μαθαίνουν σε κατάλληλο γι' αυτούς χρόνο, ενώ το μειονέκτημα είναι ότι ο εκπαιδευόμενος δε θα λαμβάνει άμεσα διευκρινίσεις από τους εκπαιδευτικούς.

γ. Μικτή εκπαίδευση

Συνδυάζει την κατά πρόσωπο διδασκαλία με τη μάθηση μέσω διαδικτύου. Δεν είναι ούτε φυσική διδασκαλία στην τάξη με διαδικτυακή υποστήριξη, ούτε και διαδικτυακή μάθηση με ενίσχυση της διδασκαλίας στην τάξη. Είναι μια υβριδική διδασκαλία που συνδυάζει ουσιαστικά τα θετικά χαρακτηριστικά και των δύο μορφών διδασκαλίας.

1.6. Τηλεκπαίδευση στην Ελλάδα

Με την παρουσία και τη ραγδαία παγκόσμια εξάπλωση του κορονοϊού, η τηλεκπαίδευση μπήκε στη ζωή μας και παρουσιάστηκε ως η εκπαιδευτική διαδικασία που δύναται να λύσει όλα τα προβλήματα που ανακύπτουν από την αναστολή της δια ζώσης λειτουργίας των σχολείων. Έτσι αναδύεται σταδιακά η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών και η εποικοδομητική χρήση του διαδικτύου στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η τηλεκπαίδευση στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα βρισκόταν σε αρκετά πρώιμο στάδιο. Η ηλεκτρονική μάθηση είχε εισαχθεί κυρίως στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση- σε αρχικό βέβαια στάδιο- ενώ στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια ήταν σχεδόν ανύπαρκτη. Τα σημαντικότερα αίτια αυτής της πραγματικότητας ήταν αφενός το αυξημένο κόστος για την εισαγωγή και

εφαρμογή ηλεκτρονικών εκπαιδευτικών πλατφόρμων, αφετέρου η ελλιπής κατάρτιση και εξοικείωση των εκπαιδευτικών για τη δημιουργία και διαχείριση ηλεκτρονικού περιεχομένου μάθησης (Νίκου, 2012).

Το Υπουργείο Παιδείας στις σχολικές τάξεις της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης παραχώρησε ως πλατφόρμα τηλεδιδασκαλίας, το Webex. Βασικά γνωρίσματα αυτής της πλατφόρμας είναι:

- α. η ευχέρεια στην οργάνωση και πραγματοποίηση ηλεκτρονικών διδασκαλιών
- β. η δυνατότητα διαμοιρασμού της οθόνης για προβολή εκπαιδευτικού υλικού και παρουσιάσεων
- γ. η ευκολία συμμετοχής από κινητό, σταθερό ή φορητό υπολογιστή
- δ. η πιστοποίηση της πρόσβασης από το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο.

Τα ιδιωτικά εκπαιδευτικά ιδρύματα είχαν την ευκαιρία να αξιοποιήσουν διαφορετική πλατφόρμα από αυτή που έδινε δωρεάν το Υπουργείο Παιδείας, με τη βασική προϋπόθεση ότι τα ίδια τα σχολεία θα αναλάμβαναν τα κόστη αυτής της επιλογής. Τα περισσότερα ιδιωτικά σχολεία αξιοποίησαν την ψηφιακή πλατφόρμα Teams της Microsoft. Τα κύρια γνωρίσματα της συγκεκριμένης πλατφόρμας είναι:

- α. ο διαμοιρασμός της οθόνης
- β. η ανάταση του χεριού
- γ. ο ψηφιακός- εικονικός πίνακας (whiteboard)
- δ. η ανάθεση εργασιών
- ε. ο χωρισμός της τάξης σε υποομάδες.

Η συγκεκριμένη πλατφόρμα προτιμήθηκε και από πολλά πανεπιστημιακά ιδρύματα συνδυαστικά με την πλατφόρμα E- class.

1.7. Μορφές αλληλεπίδρασης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Καίριο σημείο αναφοράς στην αντιπαράθεση για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτέλεσε η έννοια της αλληλεπίδρασης. Οι περισσότεροι αναλυτές παραδέχονται κυρίως δύο μορφές αλληλεπίδρασης. Η πρώτη είναι η αλληλεπίδραση μαθητή και περιεχομένου και η δεύτερη μαθητή και μέσου. Κέντρο και στόχος της αλληλεπίδρασης είναι ο μαθητής και πιο συγκεκριμένα οι ανάγκες του. Γι' αυτό ως αλληλεπίδραση θεωρούμε τον τρόπο που φέρνει τον μαθητή σε επαφή με τη γνώση ή διαφορετικά τον τρόπο που ένας μαθητής μόνος του έχει πρόσβαση στη γνώση μέσω του κατάλληλου και στοχευμένου περιεχομένου.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι παράλληλα με τον όρο «αλληλεπίδραση» χρησιμοποιείται και ο όρος «διαδραστικότητα». Απλά η αλληλεπίδραση έχει ως επίκεντρο τις συμπεριφορές, ενώ η διαδραστικότητα έχει ως επίκεντρο ψηφιακά συστήματα που αξιοποιούνται σε εκπαιδευτικές πρακτικές. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η διαδραστικότητα αποτελεί προαπαιτούμενο για την αλληλεπίδραση και η αλληλεπίδραση είναι προϋπόθεση σ' ένα εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με τον Moore (1989) υπάρχουν τρία είδη αλληλεπιδράσεων: α. Αλληλεπίδραση μαθητή-εκπαιδευτικού: ο εκπαιδευτικός σαν προτεραιότητα έχει να αφυπνίσει και να διατηρήσει το ενδιαφέρον του μαθητή, να τον παρακινήσει να μάθει, β. Αλληλεπίδραση μαθητή- περιεχομένου: πρόκειται για μια νοητική μορφή αλληλεπίδρασης καθώς οι εξ αποστάσεως μαθητές διαβάζουν μόνοι τους και γ. Αλληλεπίδραση μεταξύ μαθητών: αφορά στην ατομική ή ομαδική αλληλεπίδραση των μαθητών χωρίς τη φυσική παρουσία του εκπαιδευτικού. Και οι τρεις αυτές μορφές αλληλεπίδρασης πραγματοποιούνται τόσο στο παραδοσιακό- δια ζώσης εκπαιδευτικό περιβάλλον όσο και στο ηλεκτρονικό- απομακρυσμένο μάθημα.

Πάνω στη θεωρία του Moore περί αλληλεπίδρασης οι Hilman, Willis, Gunawardena (1994, σσ. 30-42) πρόσθεσαν και μια τέταρτη μορφή αλληλεπίδρασης που πραγματοποιείται ανάμεσα σ' ένα μαθητή και το εκπαιδευτικό μέσο και έχει επικρατήσει ως αλληλεπίδραση μαθητή και περιβάλλοντος διεπαφής. Παρά την επικρατούσα πεποίθηση ότι αυτός ο τύπος αλληλεπίδρασης συναντάται μόνο στα εξ αποστάσεως μαθήματα, έχει επισημανθεί ότι έχει εφαρμογή και στη δια

ζώσης μάθηση. Αυτό γίνεται κατά τη χρήση διαφόρων εργαλείων (εφαρμογές, εκπαιδευτικά λογισμικά) για τη δημιουργία και ολοκλήρωση εργασιών.

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΛΙΚΟΤΗΤΑΣ

2.1. Διαχείριση Πολικότητας (Polarity Management)

Η τεχνική της Διαχείρισης Πολικότητας αποτελεί τη βάση της θεωρίας της σχετικότητας και συνάμα αποτελεί μια προσφιλή τεχνική για την αντιμετώπιση προβλημάτων που περιλαμβάνουν δύο αντίθετους πόλους. Το εργαλείο αυτό επικεντρώνεται στην εξεύρεση μεθόδου εξισορρόπησης των φαινομένων έντονης πολικότητας σε περίπλοκα ζητήματα που ανακύπτουν είτε σε επιστημονικό επίπεδο είτε και σε καθημερινό. Δεν προσπαθεί να βρει λύση ανάμεσα στις πολικότητες.

Το εργαλείο αυτό έχει εφαρμογή σε προβλήματα που διακρίνονται από δύο πόλους για τη διαχείρισή τους. Αρκετές φορές δύο εναλλακτικές λύσεις είναι εντελώς ανόμοιες μεταξύ τους και οι δύο προς ανάλυση πόλοι διαθέτουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Στα διπολικά ζητήματα το κλειδί βρίσκεται αρχικά στην αναγνώριση της πολικότητας και στη στόχευση της ενίσχυσης των πλεονεκτημάτων και των δύο πόλων και τη μείωση των αρνητικών και των δύο πόλων. Στην αντίχρεση δηλαδή μιας υβριδικής λύσης που θα συνδυάζει τα θετικά των πόλων και θα μετριάξει τα αρνητικά.

Συνοπτικά, λοιπόν, η μεθοδολογία αυτή μπορεί να παρουσιαστεί με τα εξής ακόλουθα βήματα:

- α. Ενδελεχής γνώση του θέματος με την κατάλληλη καταγραφή των σημείων των δύο πόλων.
- β. Σωστή αποτύπωση των θετικών και αρνητικών χαρακτηριστικών των δύο πόλων που θα επιφέρει αξιόπιστα αποτελέσματα.
- γ. Μεγιστοποίηση των πλεονεκτημάτων και περιορισμό των μειονεκτημάτων των δύο πόλων.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία καλλιεργούνται οι κατάλληλες προϋποθέσεις προκειμένου να αποδώσουν οι υβριδικές λύσεις. Αυτές οι υβριδικές λύσεις που θα αναδειχθούν αποτελούν ταυτόχρονα και τις προτάσεις που δίνουν απάντηση στο ζήτημα που απασχολεί ανεξαιρέτως του ποιος από τους δύο πόλους θα επικρατήσει.

Στη συνέχεια θα επιχειρηθεί μια προσπάθεια διαχείρισης των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων της πανδημίας covid- 19 στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση με τη μέθοδο Διαχείρισης της

Πολικότητα αναγνωρίζοντας ως πόλους του ζητήματος από τη μία τη δια ζώσης εκπαίδευση και από την άλλη την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

2.2. Περιγραφή της δια ζώσης εκπαιδευτικής διαδικασίας

Στη δια ζώσης εκπαίδευση η επικοινωνία εκπαιδευτικών και μαθητών γίνεται με φυσική- ζωντανή παρουσία. Βασίζεται στο τρίπτυχο: α. παροχή γνώσεων, β. διαπαιδαγώγηση και γ. κοινωνικοποίηση κυρίως λόγω της φυσικής παρουσίας των άμεσα εμπλεκόμενων.

Η δια ζώσης εκπαίδευση διακρίνεται σε τρεις (3) κατηγορίες:

α. Τυπική εκπαίδευση: Είναι σαφώς καθορισμένη από τους πολιτειακούς φορείς και υλοποιείται θεσμοθετημένα σε όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Οδηγεί στην απόκτηση αναγνωρισμένων από τις δημόσιες αρχές πιστοποιητικών.

β. Μη τυπική εκπαίδευση: Δεν είναι θεσμοθετημένη και προκύπτει από προγραμματισμένες μαθησιακές δραστηριότητες, όπως στα μουσεία, στους ομίλους, κλπ.

γ. Άτυπη εκπαίδευση: Δεν έχει κάποια συγκεκριμένη δομή και μπορεί να λάβει χώρα οπουδήποτε, από την οικογένεια μέχρι την παρέα των συνομηλίκων που συναναστρέφεται ένα άτομο ή ακόμα μπορεί να πραγματοποιηθεί και στο πλαίσιο του ελεύθερου χρόνου.

Τα μοντέλα διδασκαλίας που ακολουθούνται στη δια ζώσης διδασκαλία είναι τα εξής:

1. Παραδοσιακή- Δασκαλοκεντρική διδασκαλία: Βασική αρχή της μεθόδου αυτής είναι ο μαθητής να προσαρμοστεί στον ρυθμό και τρόπο σκέψης του εκπαιδευτικού. Ο σαφής προγραμματισμός, η επανάληψη, η απομνημόνευση και η αναμετάδοση όσο το δυνατόν περισσότερων γνώσεων είναι τα βασικά γνωρίσματα της μεθόδου αυτής. Απουσιάζει εντελώς η ενεργός συμμετοχή του μαθητή.

2. Τριμερής διδασκαλία: Η τεχνική της- που έχει εφαρμογή σε όλα τα μαθήματα- ακολουθεί πάντα τρία (3) στάδια: α. παρουσίαση, δηλαδή σύνδεση του μαθήματος με όσα διδάχθηκαν στο προηγούμενο, β. επεξεργασία, δηλαδή ανάλυση και διερεύνηση της νέας ύλης. Οι μαθητές

διατυπώνουν τη γνώμη τους, αλλά η συμμετοχή τους είναι κατευθυνόμενη και ελεγχόμενη από τον διδάσκοντα και γ. *έκφραση*, δηλαδή ανακεφαλαίωση των διδαχθέντων.

3. Μαθητοκεντρική διδασκαλία: Σκοπός αυτής της μεθόδου είναι να λάβει υπόψιν της τι πρέπει να μάθει ο μαθητής, τι ενδιαφέρεται να μάθει ο μαθητής, τι είναι σε θέση να μάθει και να μαθαίνει πώς να μαθαίνει και πώς να λειτουργεί αυτόνομα. Ο εκπαιδευτικός είναι όχι αναμεταδότης γνώσεων, αλλά καθοδηγητής του μαθητή σε μια πορεία αυτομάθησης.

4. Συμμετοχική διδασκαλία: Στόχος είναι η συνεργασία των μαθητών με τον εκπαιδευτικό και των μαθητών μεταξύ τους. Ο εκπαιδευτικός δεν ακολουθεί μια τυπική διδασκαλία με προκαθορισμένη πορεία και ρυθμό, αλλά συνεργάζεται με τους μαθητές.

2.3. Πλεονεκτήματα της δια ζώσης εκπαίδευσης

Τα θετικά γνωρίσματα της δια ζώσης εκπαίδευσης είναι:

1. «Παραδοσιακή» μορφή εκπαίδευσης: Εξαιτίας της αμεσότητας και της ολιστικής προσέγγισης η δια ζώσης διδακτική πρακτική θεωρείται ως η πιο επιτυχημένη. Ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα να λάβει υπόψιν του τις ιδιαιτερότητες του κάθε εκπαιδευόμενου ξεχωριστά, ώστε να υπάρχει αποτελεσματικότητα στην επίτευξη του έργου του. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πολύ σημαντικός, αφού καλείται να μεταλαμπαδεύσει τη γνώση στους συμμαθητές του. Για την επίτευξη αυτού του στόχου αξιοποιεί τις πρακτικές της αλληλοβοήθειας, της αλληλεπίδρασης, της παραστατικότητας και της φυσικής προσέγγισης, ώστε να οδηγηθεί ο μαθητής στην κατάκτηση της γνώσης.

2. Καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων: Η δια ζώσης εκπαιδευτική μάθηση πέρα από τη μεταφορά γνώσεων περιλαμβάνει και την παιδαγωγική διάσταση, που σκοπό έχει να διαμορφώσει σκεπτόμενα κοινωνικά όντα και ολοκληρωμένες προσωπικότητες. Ο καθηγητής και παιδαγωγεί και μεταφέρει αξίες- αρχές και διαμορφώνει συμπεριφορές κατά την εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης, καθοδηγεί τους μαθητές στην κοινωνικοποίηση, αφού καθορίζει αρχικά τη συμπεριφορά των μαθητών μέσα στη σχολική μονάδα και κατ' επέκταση στον ευρύτερο χώρο που θα κινείται ο κάθε μαθητής σαν ενήλικος.

3. Αλληλεπίδραση- Αμφίδρομη επικοινωνία: Η αλληλεπίδραση- διάδραση νοείται ως αμοιβαία μάθηση. Η αλληλεπίδραση των άμεσα εμπλεκόμενων είναι ο δίαυλος για θετικά αποτελέσματα. Η άμεση ανατροφοδότηση είναι σπουδαίος παράγοντας στην εκπαίδευση. Η προσωπικότητα του δασκάλου είναι σημαντική στη σχολική διδασκαλία και την εκπαίδευση γενικότερα. Εξίσου σημαντική και αποδοτική είναι και η διάδραση με τους συμμαθητές- συμμαθήτριες.

4. Ανελαστική μορφή εκπαίδευσης: Στη δια ζώσης διδασκαλία με την καθημερινή συνάντηση των καθηγητών και των μαθητών μέσα στη σχολική αίθουσα αυξάνονται οι πιθανότητες ολοκλήρωσης του προγράμματος σπουδών και ταυτόχρονα η φυσική παρουσία δημιουργεί αυξημένο κίνητρο για ανταπόκριση στις υποχρεώσεις των μαθημάτων.

5. Ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων: Η λεκτική συμπεριφορά είναι αναπόσπαστο κομμάτι της δια ζώσης εκπαίδευσης και βοηθά στην απόκτηση τόσο λεκτικών όσο και επικοινωνιακών δεξιοτήτων των εκπαιδευόμενων. Αυτό το εφόδιο είναι απαραίτητο για τη μελλοντική κοινωνική και εργασιακή ζωή των μαθητών.

2.4. Μειονεκτήματα της δια ζώσης εκπαίδευσης

Τα εμπόδια και οι δυσκολίες στη δια ζώσης εκπαίδευση είναι οι εξής:

1. Η περιορισμένη ή εντελώς απύσχα χρήση των τεχνολογικών μέσων καθιστούν αναποτελεσματική την εκπαιδευτική πρακτική, αφού η διδασκαλία γίνεται μονότονη- μετωπική, δεν εξάπτεται η φαντασία των μαθητών και δεν κινητοποιείται το ενδιαφέρον τους. Επίσης, εξαιτίας της ανεπάρκειας οπτικοακουστικού υλικού στις σχολικές αίθουσες είναι ακατόρθωτη η πρόσβαση σε πληροφορίες μέσα από αναζήτηση στο διαδίκτυο, οπότε ο μαθητής εναπόκειται στην «αυθεντία» του δασκάλου.

2. Στα δια ζώσης μαθήματα δεν υπάρχει ευκαμψία ωρών και μαθημάτων καθώς υπάρχει σαφής περιορισμός του τόπου και του χρόνου.

3. Οι εκπαιδευόμενοι που διαμένουν σε δύσβατες ή απομακρυσμένες περιοχές αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη μετακίνηση προκειμένου να εισέλθουν στη σχολική αίθουσα λόγω καιρικών

συνθηκών ή οικονομικών δυσχερειών. Και από την πλευρά των εκπαιδευτικών αντιμετωπίζεται ανάλογο πρόβλημα.

4. Σε περίπτωση έξαρσης κάποιου ιού ή εξάπλωσης πανδημίας αυξάνεται η διασπορά εξαιτίας του συγχρωτισμού πολλών ατόμων σε μια αίθουσα.

2.5. Περιγραφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Ο όρος εξ αποστάσεως εκπαίδευση περιγράφει την εκπαιδευτική διαδικασία κατά την οποία ένα ικανοποιητικό κομμάτι διδασκαλίας διεξάγεται από τον διδάσκοντα που βρίσκεται μακριά από τον μαθητή τόσο σε απόσταση όσο και σε χρόνο. Χρησιμοποιεί Νέες Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών για τη διεξαγωγή αυτής της μαθησιακής πρακτικής (Λιοναράκης, 2006).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διαιρείται σε σύγχρονη και ασύγχρονη. Στη σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση ο εκπαιδευτικός παραδίδει το μάθημα ζωντανά και ο μαθητής τον παρακολουθεί στον ίδιο χρόνο αλλά σε διαφορετικό τόπο. Στην ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση ο μαθητής μαθαίνει σε διαφορετικό τόπο και χρόνο από τον εκπαιδευτικό. Σήμερα βέβαια υπάρχουν μέθοδοι εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που συνδυάζουν και τις δύο αυτές μορφές, για να παρέχουν πιο αποτελεσματική εκπαιδευτική εμπειρία (Λιοναράκης, 2001).

Ορισμένα από τα ευρέως διαδεδομένα εργαλεία της σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι τα εξής:

1. Zoom: Είναι φιλικό προς τον χρήστη, έχει καλή ποιότητα ήχου και εικόνας, δίνει τη δυνατότητα για ψηφιακό whiteboarding, κοινή χρήση περιεχομένου (screen share) στους συμμετέχοντες και σχολιασμού σε πραγματικό χρόνο.

2. Webex: Προωθήθηκε στην εκπαιδευτική κοινότητα λόγω της αναστολής λειτουργίας των σχολείων από την πανδημία covid- 19. Εκπαιδευτικοί και μαθητές έχουν τη δυνατότητα τηλεδιάσκεψης με κοινή χρήση ήχου, εικόνας και μοίρασμα αρχείων.

3. Skype: Χρησιμοποιείται και για εκπαιδευτικούς σκοπούς σαν ψηφιακή πλατφόρμα τηλεδιάσκεψης, καθώς δύναται η δωρεάν αποστολή μηνυμάτων, βιντεοκλήσεων ή και απευθείας φωνητικών κλήσεων.

4. Microsoft Teams: Αναπτύχθηκε από την Microsoft παρέχοντας συνομιλία, τηλεδιάσκεψη, αποθήκευση εγγράφων και χρήση άλλων εφαρμογών. Δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να μοιράζονται υλικό, να λαμβάνουν σχόλια και να βαθμολογούν. Τα κουίζ μπορούν να δίνονται ως εργασία στους μαθητές μέσω του Office Forms.

Κάποια από τα πιο γνωστά εργαλεία ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι τα εξής:

1. Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e- mail): Επιτρέπει τη συγγραφή, αποστολή, λήψη και αποθήκευση μηνυμάτων. Περιέχει συνημμένα αρχεία (έγγραφα, εικόνες, video, παρουσιάσεις, κ.α.).

2. e- class: Ο εκπαιδευτής δημιουργεί και διαχειρίζεται τα ηλεκτρονικά μαθήματα. Ο λογαριασμός του δημιουργείται από τους διαχειριστές κατόπιν αίτησης. Ο εκπαιδευτής έχει τη δυνατότητα να δημιουργεί μαθήματα, να επικοινωνεί με τους μαθητές του, να εισάγει και να διαχειρίζεται κείμενα, εικόνες, βίντεο, εργασίες, παρουσιάσεις, τεστ, διαγωνίσματα και να φτιάχνει ομάδες εργασίας ή περιοχές συζητήσεων. Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να εγγραφεί στα μαθήματα που του επιτρέπεται και αυτομάτως να έχει πρόσβαση στο εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

3. e- me: Η σύνδεση γίνεται με τον λογαριασμό που έχει φτιάξει ο χρήστης στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο. Είναι μια πλατφόρμα ασφαλούς συνεργασίας κάθε μαθητή και εκπαιδευτικού, ανταλλαγής αρχείων, επικοινωνίας, αξιοποίησης ψηφιακού περιεχομένου και χώρος κοινωνικής δικτύωσης μαθητών και εκπαιδευτικών.

4. Viber: Δωρεάν εφαρμογή για κινητές συσκευές και υπολογιστές, η οποία δίνει τη δυνατότητα επικοινωνίας ατόμων ή ομάδων, με την προϋπόθεση ότι είναι γνωστοί οι τηλεφωνικοί αριθμοί των χρηστών.

5. Blogs (ιστολόγια): Χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευτικούς για αναρτήσεις πληροφοριών σχετικές με το μάθημα, αναθέσεις εργασιών, προώθηση συζητήσεων, επικοινωνίας με τους γονείς.

6. Ψηφιακές δομές Υπουργείου παιδείας: α. το ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό (φωτόδεντρο) και β. τα Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία (e- books).

2.6. Πλεονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης συνιστά ευλογία και τα οφέλη της είναι αμφίδρομα και για τους μαθητές και για τους εκπαιδευτικούς. Πιο συγκεκριμένα:

1. Παροχή διαδραστικής εμπειρίας κατά τη διδασκαλία: Με την εισαγωγή και χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων διδασκαλίας (υπολογιστές, φορητοί υπολογιστές, ταμπλέτες, κινητά τηλέφωνα) οι μαθητές μπορούν να μαθαίνουν ενεργητικά και παραγωγικά, αφού το μάθημα με τη χρήση των εποπτικών μέσων εξάπτει το ενδιαφέρον τους. Η προσέγγιση μιας διδακτικής ενότητας μέσω εφαρμογών, βίντεο και ψηφιακών βιβλίων κάνει το μάθημα πολύ ελκυστικό. Επίσης, ο εκπαιδευτικός είναι σε θέση να οργανώνει από πριν το μάθημα αξιοποιώντας όλα τα εποπτικά μέσα και τις δωρεάν εφαρμογές που υπάρχουν σ' αυτά. Παράλληλα, το αποθηκευμένο εκπαιδευτικό υλικό του μπορεί να ανανεώνεται και να εμπλουτίζεται ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών. Αυτή η διαδικασία βοηθά στην καλύτερη κατανόηση του μαθήματος και αποφεύγεται η ξερή απομνημόνευση, καθώς οι μαθητές προσεγγίζουν την όλη διαδικασία με περισσότερο ενθουσιασμό.

2. Πρόσβαση σε αμέτρητο όγκο πληροφοριών από διάφορες πηγές: Ο μαθητής έχει τη δυνατότητα πρόσβασης σε επίκαιρα θέματα, έρευνες και πληροφορίες με ένα απλό κλικ. Αυτή η πρακτική ενθαρρύνει τον εκπαιδευόμενο πέρα από δέκτης πληροφοριών να είναι δημιουργός και χειριστής. Η διαδικασία αυτή της ενεργούς μάθησης (αυτομάθηση), αν και απαιτεί περισσότερη προσωπική προσπάθεια, παρέχει στους μαθητές μια μορφή σύγχρονης εκπαίδευσης, καθώς τους «διδάσκει» πώς να αναζητούν τη γνώση, να τη δημιουργούν και να την αξιολογούν.

3. Μείωση του εκπαιδευτικού κόστους: Με τη διαδραστική μάθηση οι πόροι έγιναν περισσότερο προσιτοί, με συνέπεια τη μείωση των διδάκτρων και την ανάγκη για βιβλία και σχολικά είδη. Αρκεί ένας φορητός υπολογιστής με το ειδικό εκπαιδευτικό λογισμικό και μια σύνδεση στο Διαδίκτυο και έτσι περιορίζονται τα ετήσια κόστη.

4. Ευελιξία τόπου και χρόνου μάθησης: Προσφέρεται στους εκπαιδευόμενους η δυνατότητα να παρακολουθούν το μάθημα ανεξάρτητα από τους περιορισμούς του τόπου και του χρόνου. Αποφεύγονται με αυτό τον τρόπο η ταλαιπωρία των μετακινήσεων και η σπατάλη χρόνου για μετάβαση στον φυσικό μαθησιακό χώρο. Διευκολύνεται ακόμη και η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Ταυτόχρονα μ' αυτό οι μαθητές μπορούν να επιλέξουν και τον δικό τους ρυθμό μάθησης. Έτσι, η τεχνολογία στην εκπαίδευση επέτρεψε στους μαθητές να αποκτήσουν τον έλεγχο της μάθησής τους.

5. Διδάσκει ψηφιακό γραμματισμό: Η χρήση της τεχνολογίας σαν αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαίδευσης προσφέρει στους μαθητές την ευχέρεια να συμβαδίζουν με τις νέες τάσεις της μάθησης και να αποκτούν μ' αυτό τον τρόπο ψηφιακές δεξιότητες χρήσιμες και περιζήτητες στον 21^ο αιώνα. Αυτά τα εφόδια και το επίπεδο των αντίστοιχων δεξιοτήτων οι νέοι δεν μπορούν να τα αποκτήσουν στα πλαίσια μόνο του σχολικού μαθήματος της Πληροφορικής. Αυτός ο τρόπος της εξ αποστάσεως μάθησης είναι πιο αποδοτικός στους μαθητές που δεν έχουν εύκολα πρόσβαση στη σύγχρονη τεχνολογία, γεγονός που δυνητικά θα μειώσει το κοινωνικό χάσμα ανάμεσα στους ψηφιακούς εγγράμματους και τους ψηφιακά αναλφάβητους ανθρώπους.

6. Παρακολούθηση των επιδόσεων των μαθητών βασισμένη στα metrics: Στο πρόσφατο παρελθόν ήταν πολύωρη διαδικασία για τους εκπαιδευτικούς η αξιολόγηση της συνολικής σχολικής επίδοσης κάθε μαθητή. Με την εισαγωγή των ψηφιακών εργαλείων και του Διαδικτύου, η διαδικασία αξιολόγησης των επιδόσεων των μαθητών έχει απλοποιηθεί. Συγκεκριμένα, χάρη στις ψηφιακές πλατφόρμες που συλλέγουν δεδομένα (τεστ, διαγωνίσματα, εργασίες) για τις μαθητικές επιδόσεις, οι εκπαιδευτικοί έχουν πιο σαφή εικόνα για τους τομείς στους οποίους οι μαθητές είναι ενισχυμένοι ή χρειάζονται υποστήριξη. Μ' αυτό τον τρόπο οι εκπαιδευτικοί μπορούν να τροποποιούν και να προσαρμόζουν τη διδασκαλία τους σύμφωνα με τις ανάγκες μεμονωμένων μαθητών ή της τάξης στο σύνολό της.

2.7. Μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Είναι υπέροχο να υπάρχει η αισιοδοξία και η πεποίθηση ότι οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση είναι σπουδαίες και αναγνωρίζονται από μεγάλο μέρος της εκπαιδευτικής κοινότητας. Δεν πρέπει,

όμως, να παραβλέπονται και οι αντίθετες απόψεις που υποστηρίζουν ότι τα μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι τα εξής:

1. Ελλιπής γνώση και εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες: Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί δεν είναι εξοικειωμένοι και εκπαιδευμένοι στη διαχείριση της ηλεκτρονικής διδασκαλίας, καθώς έχουν εκπαιδευτεί στον κλασικό τρόπο διδασκαλίας με αποτέλεσμα αρκετοί να βρίσκονται σε δυσχερή θέση με τις νέες τεχνολογίες. Αυτή η πραγματικότητα τούς γεμίζει με άγχος, αφού συχνά αδυνατούν να ανταποκριθούν επιτυχώς στις ψηφιακές δεξιότητες που χρειάζονται ώστε να χρησιμοποιήσουν ορθά τις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και να είναι αποτελεσματικοί (Stephens, 2007). Η κακή γνώση και χρήση της τεχνολογίας ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά τόσο την επικοινωνία όσο και την εκπαίδευση που παρέχει ο καθηγητής.

Ανάλογο είναι το άγχος και από την πλευρά των εκπαιδευόμενων, καθώς και αυτοί δεν είναι απόλυτα εξοικειωμένοι με τη χρήση νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση. Τα τεχνικά ζητήματα που μπορεί να προκύψουν είναι ανασταλτικός παράγοντας για την εξέλιξη και την πρόοδο του μαθήματος και χρειάζεται η άμεση παρέμβαση των γονέων για την επίλυσή τους.

2. Χρονοβόρα προετοιμασία: Η προεργασία για την εξ αποστάσεως διδασκαλία, σύμφωνα με μελέτες (Garrisson & Anderson, 2003), είναι πιο κοπιαστική και χρονοβόρα συγκριτικά με την κλασική δια ζώσης εκπαίδευση. Είναι απαραίτητος πλείστος χρόνος για τη δημιουργία του ηλεκτρονικού υλικού που χρησιμοποιείται στο ηλεκτρονικό μάθημα, αυξάνοντας μ' αυτό τον τρόπο τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των καθηγητών (Νίκου, 2012).

3. Διατήρηση περιορισμών: α. Από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση απουσιάζει εντελώς η προσωπική επαφή των μαθητών με τον καθηγητή και με τους συμμαθητές τους, γεγονός που αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα παρακίνησης στη μάθηση, τη συμμετοχή και τη γόνιμη ανταλλαγή αντιλήψεων. β. Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός αδυνατεί να αντιληφθεί σε ποιο βαθμό οι μαθητές έχουν κατανοήσει το μάθημα, καθώς δεν έχει ανατροφοδότηση από αυτούς μιας και δε βλέπει πρόσωπα και τις εκφράσεις των προσώπων τους. γ. Εύκολη είναι και η απόσπαση της προσοχής και της συγκέντρωσης των μαθητών τόσο μέσα στην ψηφιακή τάξη όσο κι έξω από αυτήν. δ. Οι ψηφιακές πλατφόρμες που χρησιμοποιούνται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, επειδή βρίσκονται, στον Παγκόσμιο Ιστό, πολλές φορές είναι πόλος έλξης για κάποιους στο να

σπάσουν κωδικούς και να έχουν πρόσβαση σε προσωπικά στοιχεία ή εκπαιδευτικό υλικό (Καμπουράκης & Λουκής, 2006).

4. Έλλειψη κοινωνικοποίησης: Η παντελής απουσία της ανθρώπινης επαφής και επικοινωνίας μεταξύ καθηγητών- μαθητών και μαθητών μεταξύ τους όπως συμβαίνει σε μια τυπική, κλασική αίθουσα διδασκαλίας δημιουργεί το αίσθημα της μοναξιάς, της αποξένωσης και της απομόνωσης. Η προσωπική δια ζώσης επικοινωνία είναι αναντικατάστατη και η έλλειψή της μπορεί να οδηγήσει κάποιους μαθητές σε μεγαλύτερη αποξένωση.

5. Μειωμένος βαθμός εμπλοκής: Επικρατεί η πεποίθηση ότι η εξ αποστάσεως μάθηση προϋποθέτει λιγότερο κόπο και περιορισμένη μελέτη σε σχέση με τη δια ζώσης μάθηση. Απόρροια της παραπάνω αντίληψης είναι ότι «πέφτει» η σχολική επίδοση, μιας και οι μαθητές δεν αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητές τους.

Συναφές με την άποψη αυτή είναι και το σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί με την αντιγραφή στις εξετάσεις. Τα διαδικτυακά τεστ και διαγωνίσματα εγκυμονούν κινδύνους, επειδή οι καθηγητές δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν αν οι εκπαιδευόμενοι έχουν πρόσβαση σε άλλη συσκευή κατά τη διάρκεια της εξέτασης.

6. Εκπαιδευτικές ανισότητες: Για την ομαλή διεξαγωγή της τηλεεκπαίδευσης χρειάζεται ο ανάλογος τεχνολογικός εξοπλισμός. Όμως το αυξημένο κόστος αυτού δείχνει ότι αυξάνει τις κοινωνικές ανισότητες ως προς την πρόσβαση και την αξιοποίηση της εκπαίδευσης (Νίκου, 2012). Υπάρχουν μαθητές που αντιμετωπίζουν πρόβλημα πρόσβασης στο διαδίκτυο, με αποτέλεσμα να μειονεκτούν έναντι άλλων και έτσι να ενισχύεται η ανισότητα των εκπαιδευόμενων. Ακόμη και το αυξημένο κόστος συντήρησης ή αναβάθμισης των τεχνολογικών μέσων συντηρεί τις ανισότητες. Η εκπαιδευτική ψαλίδα μεταξύ ευάλωτων και προνομιούχων μαθητών αυξήθηκε κι από τη δυνατότητα που είχαν κάποιοι εκπαιδευτικοί οργανισμοί να σχεδιάσουν, υλοποιήσουν και να εφαρμόσουν αποδοτικά ηλεκτρονικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα δείχνει να αυξήθηκε το χάσμα μεταξύ των μαθητών ιδιωτικών και δημόσιων σχολείων, αφού τα ιδιωτικά κατάφεραν άμεσα και αποδοτικά να προσαρμοστούν στην τηλεεκπαίδευση καλύπτοντας τα κόστη που προέκυψαν από ίδιους πόρους (Ιωαννίδου, 2020).

Πίνακας 1: ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ POLARITY

<p style="text-align: center;">ΔΙΑ ΖΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</p> <p style="text-align: center;">ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δομημένη εκπαίδευση 2. Καλλιέργεια κοινωνικών δεξιοτήτων και άμεση ανατροφοδότηση 3. Αμφίδρομη επικοινωνία: αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού- εκπαιδευόμενου 4. Ανελαστική μορφή εκπαίδευσης 5. Απόκτηση λεκτικών δεξιοτήτων συναφών με το αντικείμενο μελέτης και ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων 	<p style="text-align: center;">ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</p> <p style="text-align: center;">ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δημιουργία «ηλεκτρονικής τάξης» με εξομοίωση όλων των λειτουργιών μιας παραδοσιακής τάξης (παράδοση μαθήματος, διόρθωση ασκήσεων, κλπ.) 2. Άμεση και εύκολη διασύνδεση ατόμων και ομάδων με εξωτερικές πηγές γνώσεων 3. Σημαντικός περιορισμός του εκπαιδευτικού κόστους 4. Εξοικονόμηση χρόνου και ευελιξία τόπου 5. Διδασκαλία ψηφιακού γραμματισμού 6. Αξιολόγηση μαθητών σύμφωνα με τα metrics
<p style="text-align: center;">ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Περιορισμένη ή παντελής εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών 2. Ανάλωση περισσότερου χρόνου 3. Δυσκολίες μετακίνησης 4. Αύξηση διασποράς ιού λόγω συγχρωτισμού 	<p style="text-align: center;">ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Απαραίτητη η εξοικείωση καθηγητών και μαθητών με τις νέες τεχνολογίες 2. Αύξηση των υποχρεώσεων των καθηγητών για τον σχεδιασμό και προετοιμασία του ηλεκτρονικού μαθήματος 3. Αισθητή μείωση της προσωπικής επαφής και αλληλεπίδρασης των άμεσα εμπλεκόμενων 4. Έλλειψη κοινωνικοποίησης των άμεσα εμπλεκόμενων 5. Ελαστική μορφή εκπαίδευσης 6. Αυξημένο κόστος για την προμήθεια και συντήρηση του τεχνολογικού εξοπλισμού

2.8. Συμπεράσματα υβριδικού μοντέλου

Η υβριδική λύση παρουσιάζεται όταν είναι ευδιάκριτοι οι δύο πόλοι, όταν αναλυθούν τα θετικά και τα αρνητικά τους, ενισχυθούν τα πλεονεκτήματα και αποδυναμωθούν τα μειονεκτήματα. Έτσι, η εφαρμογή της Διαχείρισης Πολικότητας δεν είναι η μέθοδος σύμφωνα με την οποία θα βρεθεί η μία και μοναδική λύση στο πρόβλημα, αλλά είναι ο τρόπος που βοηθά στην εξεύρεση μιας συνδυαστικής ισορροπίας.

Ύστερα, από την επεξεργασία των θετικών και αρνητικών της δια ζώσης και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και την ενδυνάμωση και αποδυνάμωση των αντίστοιχων ενεργειών, εμφανίζονται ως υβριδική λύση τα ακόλουθα:

1. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να διαθέτει εκείνες τις δεξιότητες που θα τον βοηθούν στο να είναι ευέλικτος και προσαρμοστικός για να μπορεί να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις ενός σύνθετου περιβάλλοντος. Αν οι τεχνολογικές αυτές δεξιότητες δεν υπάρχουν στον εκπαιδευτικό κρίνεται επιτακτική η ανάγκη εκπαίδευσης των καθηγητών τόσο στα ηλεκτρονικά μέσα όσο και στα εκπαιδευτικά λογισμικά που αξιοποιούνται στην ψηφιακή μαθησιακή πρακτική.

2. Ο εκπαιδευτικός οφείλει να επιμορφώνεται και να επικαιροποιεί τις γνώσεις του (δια βίου μάθηση) αναφορικά με τις εκπαιδευτικές ηλεκτρονικές στρατηγικές. Μ' αυτό τον τρόπο α. θα μπορεί να εκπαιδεύει τους μαθητές τους μαθητές του στη χρήση των ψηφιακών λογισμικών και την αντιμετώπιση των τεχνικών προβλημάτων, β. θα μπορεί να οργανώσει καινοτόμες δραστηριότητες που θα προάγουν την εξατομικευμένη μάθηση, γ. θα είναι σε θέση να αναλύσει τα στοιχεία που προκύπτουν από τις επιδόσεις των μαθητών του και να έχει ανατροφοδότηση απ' αυτούς ώστε να τους καθοδηγεί αποτελεσματικότερα.

3. Ανάλογα και ο μαθητής θα πρέπει να χειρίζεται την τεχνολογία για να είναι σε θέση να υλοποιεί τους στόχους του. Θα πρέπει να έχει γνώση των κινδύνων της διαδικτυακής περιήγησης και να συμπεριφέρεται υπεύθυνα. Με την ορθή χρήση των ψηφιακών εργαλείων και αξιοποιώντας κριτικά τις διάφορες πηγές ενδιαφέροντος θα είναι σε θέση να οδηγείται στη γνώση και να βρίσκει λύσεις σε διάφορα ζητήματα.

4. Η ηλεκτρονική μάθηση δεν αντικαθιστά τη δια ζώσης διδασκαλία. Η τελευταία υιοθετεί από την πρώτη καινοτόμες, εκπαιδευτικές, ψηφιακές δράσεις, με αποτέλεσμα να τη συμπληρώνει και να την εμπλουτίζει (υβριδικό μοντέλο μάθησης- blended learning).

5. Ο χρόνος που δαπανά ο εκπαιδευτικός για την οργάνωση και προετοιμασία του ηλεκτρονικού μαθήματος δεν πάει χαμένος, αφού το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργείται αποθηκεύεται και εμπλουτίζεται σταδιακά για να συμβάλει στη βαθύτερη και ουσιαστικότερη πρόσληψη του μαθήματος. Επίσης, το ηλεκτρονικό αποθηκευμένο υλικό δίνει τη δυνατότητα προσθηκών ή τροποποιήσεων. Οι σημειώσεις των μαθημάτων μπορούν να δοθούν και σε άλλους συναδέλφους, εξοικονομώντας τελικά πολύτιμο χρόνο.

6. Τα προσεκτικά προσχεδιασμένα, ηλεκτρονικά, εκπαιδευτικά προγράμματα μπορεί να επιφέρουν εξαιρετικά μαθησιακά αποτελέσματα, αφού πιο σημαντική είναι η ποιότητα του σχεδιασμού και διεξαγωγής της διδασκαλίας και όχι ο διδακτικός τρόπος.

7. Μέσα από την τεχνολογία υπάρχει η ευχέρεια να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικοί τρόποι μάθησης των εκπαιδευόμενων, αφού το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να παρουσιαστεί είτε γραπτά είτε προφορικά ανάλογα με τις δυνατότητες κάθε μαθητή. Μ' αυτό τον τρόπο δεν υπάρχει κίνδυνος τυποποίησης της διαδικασίας.

8. Η έλλειψη αλληλεπίδρασης που δημιουργεί το αίσθημα της μοναξιάς μπορεί να αμβλυνθεί με τη χρήση των ανάλογων συνεργατικών τεχνολογιών, όπως forum, chat, wiki, τηλεδιασκέψεις, κ.α. ακόμα και με την ανάθεση εργασιών συνεργατικού χαρακτήρα.

9. Απαιτείται από την πλευρά των μαθητών ανάληψη πρωτοβουλιών για τα διαδικτυακά ζητήματα του μαθήματος. Να υπάρχει αυξημένο κίνητρο για προσοχή, προσπάθεια και εξάσκηση, αφού οι εκπαιδευτικοί αδυνατούν να επιτηρήσουν απόλυτα και να ελέγξουν τους μαθητές κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σ' αυτό οφείλει να βοηθήσει και η οικογένεια για περιορισμό των ερεθισμάτων απόσπασης της προσοχής.

10. Εξαιτίας των ελλείψεων και των κενών στο ελληνικό σχολείο η συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα μπορούσε να περιορίσει το πρόβλημα. Στην Ελλάδα υπάρχουν ελλείψεις εκπαιδευτικών τόσο σε ακριτικές, δυσπρόσιτες περιοχές όσο και στις μεγαλουπόλεις. Η

πληθώρα εκπαιδευτικών με μειωμένο ωράριο διδασκαλίας θα μπορούσε να διδάξει εξ αποστάσεως.

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η περίπτωση Ιδιωτικού σχολείου στη Δυτική Αττική (Μελέτη Περίπτωσης)

3.1. Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο παρουσιάζει τα δομικά στοιχεία της εν λόγω έρευνας. Αρχικά, παρουσιάζεται το ερευνητικό πρόβλημα το οποίο αφορά στην αποτίμηση των πεποιθήσεων των εκπαιδευτικών και μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με τα ζητήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης λόγω της πανδημίας του κορονοϊού. Ακολουθεί ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν την έρευνα. Εν συνεχεία τεκμηριώνεται η εφαρμογή της ποιοτικής μεθόδου, παρουσιάζεται ο σχεδιασμός του πρωτοκόλλου, δηλαδή το ερευνητικό εργαλείο, οι θεματικές ενότητες και το δείγμα. Τέλος, γίνεται αναφορά σε θέματα διασφάλισης της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας, καθώς και οι περιορισμοί της.

3.2. Ερευνητικό πρόβλημα

Το καθολικό κλείσιμο όλων των σχολικών μονάδων της χώρας εξαιτίας των μέτρων πρόληψης της διασποράς του ιού covid- 19 δημιούργησε την επιτακτική ανάγκη για εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε όλους τους μαθητές και των τριών βαθμίδων εκπαίδευσης. Η ανάγκη της κοινωνικής αποστασιοποίησης οδήγησε σε μια νέα εκπαιδευτική πραγματικότητα, κατά την οποία ο παραδοσιακός τρόπος διδασκαλίας αντικαταστάθηκε από την εξ αποστάσεως. Μέσα σε λίγο χρόνο έγιναν όσα δεν έγιναν δεκαετίες ολόκληρες. Η προετοιμασία, όμως, γι' αυτή τη νέα «κανονικότητα» έγινε ταχύτατα και πιθανόν χωρίς τις απαραίτητες προδιαγραφές, όπως η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού, η αναβάθμιση των ηλεκτρονικών πλατφόρμων, τα κατάλληλα υλικοτεχνικά μέσα και οι ψηφιακές δεξιότητες και γνώσεις των άμεσα εμπλεκόμενων, καθηγητών και μαθητών. Μέσα από αυτή τη νέα συνθήκη αναδείχθηκαν σημαντικά προβλήματα σε επίπεδο ετοιμότητας και αποδοτικότητας της ψηφιακής μάθησης, υποστήριξης του νέου τρόπου μάθησης, αλληλεπίδρασης εκπαιδευτικών και μαθητών κατά τη μάθηση. Οι λόγοι αυτοί οδήγησαν στην ανάγκη διερεύνησης των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών και των μαθητών της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα.

3.3. Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων και αντιλήψεων των εκπαιδευτικών και μαθητών της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μεγάλου ιδιωτικού σχολείου στη διοικητική περιφέρεια της Δυτικής Αττικής, προκειμένου να αναδειχθούν τα εμπόδια, τα οφέλη και οι

συνθήκες- προϋποθέσεις αποτελεσματικότητας της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά τις περιόδους αναστολής της δια ζώσης λειτουργίας των σχολείων.

Έπειτα από την επεξήγηση των θεωρητικών εννοιών της δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, τη Διαχείριση Πολικότητας των δύο αυτών εννοιών, διατυπώνονται οι ερευνητικοί στόχοι:

1. Η διερεύνηση της ετοιμότητας εκπαιδευτικών και μαθητών της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την πλήρη εφαρμογή της απομακρυσμένης εκπαίδευσης.
2. Η διερεύνηση της προσβασιμότητας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση των άμεσα εμπλεκόμενων, καθηγητών και μαθητών.
3. Η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας εφαρμογής της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
4. Η διερεύνηση της αλληλεπίδρασης μαθητών και καθηγητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
5. Η διερεύνηση των δυσκολιών που επίδρασαν στη συνέχιση της παρακολούθησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Μέσα από αυτούς τους στόχους προκύπτουν και τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποια είναι τα οφέλη που αποκόμισαν οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την επείγουσα απομακρυσμένη διδασκαλία που εφαρμόστηκε στις δύο φάσεις του κύματος της πανδημίας του κορονοϊού;
2. Ποια είναι τα εμπόδια που αντιμετώπισαν οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης από την επείγουσα απομακρυσμένη διδασκαλία που εφαρμόστηκε στις δύο φάσεις του κύματος της πανδημίας του κορονοϊού;
3. Ποιες καλές πρακτικές πρέπει να υιοθετηθούν από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματικότητα της επείγουσας απομακρυσμένης διδασκαλίας σε περιόδους κρίσης;

3.4. Μεθοδολογική προσέγγιση

Σύμφωνα με τους Πασχαλιώρη και Μίλεση (2015) οι επιστημονικές ερευνητικές μέθοδοι διαιρούνται στις ποσοτικές και τις ποιοτικές.

Οι ποσοτικές αποτυπώνουν τα στοιχεία- δεδομένα τους αριθμητικά ή με πίνακες κατανομής ή με στατιστικές αναλύσεις ή με περιγραφικές και επαγωγικές αναλύσεις. Τα βασικότερα είδη των ποσοτικών μεθόδων είναι:

- α. οι περιγραφικές έρευνες
- β. οι πειραματικές έρευνες και
- γ. οι δειγματοληπτικές έρευνες ή δημοσκοπήσεις.

Αντίθετα, οι ποιοτικές έρευνες αξιοποιούν τα λεκτικά και ονοματικά σύνολα και σε καμία περίπτωση τους αριθμούς. Οι Denzin και Lincoln (2005) στο βιβλίο τους παρουσιάζουν τον ερευνητή ως παρατηρητή του κόσμου που προσπαθεί να ερμηνεύσει κάποιες συμπεριφορές ή κάποια γεγονότα ή κάποια φαινόμενα μέσα σ' ένα φυσικό πλαίσιο. Τα βασικότερα είδη των ποιοτικών ερευνών είναι (Πασχαλιώρη & Μίλεση, 2015):

- α. η ιστορική έρευνα
- β. η έρευνα δράσης
- γ. η μελέτη περίπτωσης
- δ. η ανάλυση περιεχομένου
- ε. η εθνογραφική έρευνα
- στ. η βιογραφική έρευνα

Για τη διερεύνηση του θέματος της παρούσας ερευνητικής μελέτης επιλέχτηκε ως μεθοδολογική κατεύθυνση η ποιοτική έρευνα, αφού βοηθά στη διερεύνηση νέων ζητημάτων, επιδιώκει την καταγραφή, ανάλυση και ερμηνεία βιωμάτων και υποκειμενικών νοημάτων, την περιγραφή και κατανόηση της μοναδικότητας της ανθρώπινης εμπειρίας μέσα από μια δυναμική, αναδυόμενη ερμηνευτική προσέγγιση (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Ακόμη, η ποιοτική προσέγγιση είναι ανοιχτή, διαδραστική με έντονο επικοινωνιακό χαρακτήρα και βασίζεται στην αλληλεπίδραση (Τσιώλης, 2014). Αυτό συνεπάγεται ότι ανταποκρίνεται αποτελεσματικότερα στον σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα της συγκεκριμένης έρευνας, αφού τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μαθητές που συμμετέχουν μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα μέσα σ' αυτό το επικοινωνιακό πλαίσιο. Με λίγα λόγια εστιάζει στην αποτύπωση των εμπειριών των εκπαιδευτικών και των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από την εφαρμογή της επείγουσας απομακρυσμένης εκπαίδευσης. Τέλος, ο αναστοχασμός είναι η θεμελιώδης διάσταση της ποιοτικής έρευνας (Ισαρη & Πουρκός, 2015). Πρόκειται για το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της συγκεκριμένης έρευνας, αφού οι συμμετέχοντες καλούνται να προσεγγίσουν κριτικά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τα οφέλη που αποκόμισαν, τα εμπόδια που αντιμετώπισαν και τις προκλήσεις που παρουσιάστηκαν.

Στην παρούσα ποιοτική ερευνητική εργασία επιλέχτηκε η μελέτη περίπτωσης, καθώς ενδείκνυται σε αρκετά ερευνητικά πεδία, όπως οικονομικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά. Θεωρείται μια απαιτητική και δύσκολη μέθοδος, μιας και ο ερευνητής οφείλει να έχει πειθαρχία, μέθοδο και σωστή οργάνωση σε όλη τη διαδικαστική φάση.

3.5. Ερευνητικό εργαλείο

Τα πιο γνωστά εργαλεία που χρησιμοποιεί η ποιοτική προσέγγιση και μπορούν να αξιοποιηθούν για τη συλλογή του υλικού είναι:

α. η παρατήρηση

β. η συνέντευξη

γ. το ερωτηματολόγιο.

Το πιο γνωστό απ' αυτά τα εργαλεία είναι η συνέντευξη, καθώς επιτρέπει στον ερευνητή να εξετάσει λεπτομερώς τις απόψεις και τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων σ' ένα θέμα. Στις συνεντεύξεις συμμετέχουν αποκλειστικά και μόνο ο ερευνητής και ο συμμετέχων, για να μπορεί ο τελευταίος να εκφραστεί απρόσκοπτα.

Υπάρχουν τρία είδη συνεντεύξεων (Λαγουμιντζής, Βλαχόπουλος, & Κουτσογιάννης, 2015):

α. η κατευθυνόμενη ή δομημένη συνέντευξη

β. η ημι- κατευθυνόμενη ή ημι-δομημένη

γ. η ελεύθερη συνέντευξη.

Το εργαλείο συλλογής δεδομένων που αξιοποιήθηκε στη συγκεκριμένη ερευνητική μελέτη είναι η συνέντευξη και πιο συγκεκριμένα η ατομική ημιδομημένη συνέντευξη που βασίζεται σε ανοιχτού τύπου ερωτήσεις. Αυτές οι ερωτήσεις είναι καθορισμένες εκ των προτέρων, αλλά κατά τη διάρκεια της συνέντευξης δύνανται να τροποποιηθούν και να εμπλουτιστούν προκειμένου να διαφωτιστεί το περιεχόμενο της ερώτησης (Robson, 2010).

Με τον συγκεκριμένο τύπο συνέντευξης (ημιδομημένη) ο ερευνητής διαθέτει έναν οδηγό θεμάτων που πιστεύει ότι πρέπει να καλυφθούν μέσα στο πλαίσιο της συνέντευξης. Οι ερωτήσεις, επίσης, μπορούν να τροποποιηθούν και ως προς τη σειρά διατύπωσης και ως προς το περιεχόμενο και ως προς τον βαθμό εμβάθυνσης. Μ' αυτό τον τρόπο διερευνώνται εις βάθος οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα και αναδεικνύεται η οπτική τους γωνία για το εξεταζόμενο θέμα (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Να τονιστεί ότι η ημιδομημένη συνέντευξη είναι μια χρονοβόρα διαδικασία και ως προς το στάδιο της προετοιμασίας και κατά τη διάρκεια της συνεδρίας (Creswell, 2016). Επομένως, δεν πρόκειται για μια εύκολη μέθοδο συλλογής στοιχείων, αλλά σίγουρα είναι η πλέον κατάλληλη για την άντληση στοχευμένων για το θέμα δεδομένων.

Για την εν λόγω έρευνα διεξήχθησαν δέκα (10) προσωπικές ημιδομημένες συνεντεύξεις, συσχετιζόμενες με τον σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα.

3.6. Δειγματοληπτική διαδικασία

Με τον όρο δειγματοληψία εννοούμε τη στρατηγική μέθοδο που θα εφαρμόσει ο ερευνητής προκειμένου να επιλέξει τα άτομα που θα αποτελέσουν το δείγμα του. Μερικά είδη δειγματοληψίας σύμφωνα με τους Ίσαρη και Πουρκό (2015) είναι:

- Οι ακραίες ή αποκλίνουσες περιπτώσεις
- Η δειγματοληψία έντασης
- Η δειγματοληψία μέγιστης ποικιλίας
- Τα ομοιογενή δείγματα
- Η δειγματοληψία κρίσιμης περίπτωσης
- Η δειγματοληψία χιονοστιβάδας
- Η δειγματοληψία ευκολίας
- Ο συνδυασμός στρατηγικών σκόπιμης δειγματοληψίας

Στην ποιοτική έρευνα, ο αριθμός του πλήθους του δείγματος είναι εξαρτώμενος της φύσης και του στόχου της έρευνας και δεν υπάρχουν αυστηροί κανόνες στον προσδιορισμό του (Ιωσηφίδης, 2008). Σύμφωνα με τον Patton (2002) με την ποιοτική έρευνα στόχος είναι η συλλογή δεδομένων για την εμβάθυνση του υπό εξέταση θέματος και όχι η γενίκευση.

Στην παρούσα έρευνα επιλέγεται η δειγματοληψία ευκολίας λόγω των ειδικών και ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούν λόγω της Covid- 19 στη λειτουργία των σχολικών μονάδων. Οι Ίσαρη και Πουρκός (2015) αναφέρουν ότι το μειονέκτημα της συγκεκριμένης δειγματοληπτικής μεθόδου είναι ότι το δείγμα δε μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό κι έτσι είναι δύσκολο να υπολογιστεί το πιθανό σφάλμα δειγματοληψίας.

Τον πληθυσμό της έρευνας (target population) αποτελούν πέντε (5) εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης οι οποίοι εργάζονται σε μεγάλο ιδιωτικό σχολείο της Δυτικής Αθήνας και πέντε (5) μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του ίδιου σχολείου που έχουν παρακολουθήσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και στις δύο φάσεις κατά τα σχολικά έτη 2019- 2020 και 2020- 2021. Η επιλογή της συγκεκριμένης σχολικής μονάδας σχετίζεται με το ότι η ερευνήτρια αποτέλεσε και αποτελεί μέχρι σήμερα μέλος του διδακτικού- επιστημονικού

προσωπικού της, γεγονός που διευκόλυνε τόσο την άδεια για την έρευνα όσο και την απρόσκοπτη συγκατάθεση για συμμετοχή σ' αυτήν.

3.7. Διαδικασίες διεξαγωγής των συνεντεύξεων και Σχεδιασμός του πρωτοκόλλου συνέντευξης

Η ημιδομημένη συνέντευξη προετοιμάστηκε από την ερευνήτρια, η οποία σχεδίασε την πορεία της συζήτησης και διατύπωσε τις ερωτήσεις. Οι θεματικοί άξονες της παρούσας μελέτης ταυτίζονται με τα τρία ερευνητικά ερωτήματα.

Πριν τη διεξαγωγή της συνέντευξης, συντάχθηκε από την ερευνήτρια ένα έντυπο παραχώρησης συνέντευξης, όπου παρέχονται στον συνεντευξιζόμενο πληροφορίες σχετικά με το θέμα και τον σκοπό της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα, τη δομή των ερωτήσεων, την άδεια για μαγνητοφώνηση της συνέντευξης, τον τόπο και τον χρόνο διεξαγωγής της συνέντευξης και του παρέχεται η διαβεβαίωση για την εξασφάλιση της ανωνυμίας του και της εμπιστευτικότητας των προσωπικών του δεδομένων. Το έντυπο συνέντευξης παρατίθεται στο παράρτημα I στο τέλος της εργασίας.

Κατέστη σαφές ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις στις ερωτήσεις της συνέντευξης, καθώς το ενδιαφέρον εστιάζεται στις προσωπικές τους απόψεις.

Ακολούθως έχει συνταχθεί το πρωτόκολλο συνέντευξης (παρατίθεται στο Παράρτημα II στο τέλος της εργασίας), το οποίο έχει την εξής δομή:

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1^ο μέρος: Δημογραφικά στοιχεία των συνεντευξιζόμενων: φύλο, ηλικιακή ομάδα, ειδικότητα, ώρες διδασκαλίας και χρόνια προϋπηρεσίας.

2^ο μέρος: Οι ερωτήσεις καθορίστηκαν βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων και διακρίνονται σε τρεις άξονες:

1. Απόψεις για τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο πρώτο και δεύτερο κύμα της πανδημίας.
2. Δυσκολίες και εμπόδια που αντιμετώπισαν κατά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης,
3. Καλές πρακτικές που υιοθετήθηκαν κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μετά.

ΜΑΘΗΤΕΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1^ο μέρος: Δημογραφικά στοιχεία των συνεντευξιζόμενων: φύλο, ηλικία, τάξη φοίτησης.

2^ο μέρος: Οι θεματικές ερωτήσεις καθορίστηκαν βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων αναφορικά με την :

1. Ετοιμότητα
2. Αποτελεσματικότητα
3. Συνέχιση
4. Αλληλεπίδραση- επικοινωνία

Το εργαλείο της συνέντευξης εφαρμόστηκε πιλοτικά σε τρεις (3) εκπαιδευτικούς και τρεις (3) μαθητές, για να διασφαλιστεί η εγκυρότητά του και να σταθμιστεί η καταλληλότητα και η επάρκεια των ερωτήσεων της ποιοτικής προσέγγισης. Η διαδικασία αυτή των πιλοτικών συνεντεύξεων διενεργήθηκε επιτυχώς.

Η έρευνα υλοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα Δεκέμβριος 2021- Ιανουάριος 2022, όπου και συγκεντρώθηκαν τα απαραίτητα δεδομένα για την παρούσα έρευνα. Πρώτα εξασφαλίστηκε η απαιτούμενη άδεια της Διεύθυνσης του σχολείου για τη διεξαγωγή της έρευνας και ακολούθησε η επικοινωνία με τις οικογένειες των μαθητών ώστε να ενημερωθούν για το θέμα της έρευνας, τον σκοπό της και να εξασφαλιστεί η απαιτούμενη συγκατάθεσή τους.

Όλες οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μέσα στο σχολείο και ηχογραφήθηκαν, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ελέγχου της ακρίβειας των πληροφοριών από οποιονδήποτε και οποιαδήποτε χρονική στιγμή (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2014). Πριν την έναρξη της συνέντευξης εξασφαλίστηκε ένα ευχάριστο και φιλικό κλίμα αποδοχής, για να μπορέσουν οι

συνεντευξιαζόμενοι (εκπαιδευτικοί και μαθητές) να εκφραστούν ελεύθερα και να ξεδιπλώσουν τις σκέψεις τους. Η ερευνήτρια κατά τη διεξαγωγή της συνέντευξης έθετε συμπληρωματικές ερωτήσεις- γέφυρες για την εξέλιξη της συνέντευξης. Κατά την ολοκλήρωση της συνέντευξης η ερευνήτρια εξέφραζε τις θερμές ευχαριστίες της στους συνεντευξιαζόμενους για την εθελοντική και επικουρική τους συμμετοχή στην έρευνα και τους διαβεβαίωνε για τον εμπιστευτικό χαρακτήρα της.

Όλες οι συνεντεύξεις απομαγνητοφωνήθηκαν ύστερα από τη σύμφωνη γνώμη των συμμετεχόντων και διήρκησαν κατά μέσο όρο 29 λεπτά.

Χρήσιμο θα ήταν να διευκρινιστεί ότι στην εν λόγω ιδιωτική σχολική μονάδα οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές στην πρώτη φάση της πανδημίας χρησιμοποίησαν την ψηφιακή πλατφόρμα Zoom. Στη δεύτερη φάση την πλατφόρμα MS Teams, αφού είχε προηγηθεί από την αρχή της σχολικής χρονιάς κατάλληλη ενημέρωση κεντρικά από το σχολείο για την απόκτησή της τόσο σε μαθητές όσο και σε εκπαιδευτικούς.

3.8. Διασφάλιση αξιοπιστίας και εγκυρότητας της έρευνας

Ο Robson (2010) χαρακτηρίζει την αξιοπιστία ως τη σταθερότητα με την οποία υλοποιείται η μέτρηση των δεδομένων. Με τον απαραίτητο μεθοδολογικό σχεδιασμό και την ποιότητα συλλογής στοιχείων μπορεί να προκύψουν αξιόπιστα δεδομένα (Lincoln, 2001).

Η εγκυρότητα βασίζεται στα πραγματικά πορίσματα της έρευνας και τον βαθμό γενίκευσής τους.

Η παρούσα ποιοτική έρευνα τήρησε και εφάρμοσε όλους τους δεοντολογικούς κανόνες της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας. Πιο συγκεκριμένα λήφθηκαν υπόψη τα εξής:

- Ανωνυμία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών και μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην έρευνα.
- Εμπιστευτικότητα των στοιχείων τους.
- Παραχώρηση άδειας για ηχογράφηση και απομαγνητοφώνηση των λεγομένων τους.
- Εθελοντική και εκούσια συμμετοχή συνεντευξιαζόμενων.
- Ενημέρωση για τα αποτελέσματα της έρευνας.

- Δικαίωμα αποχώρησης από τη συνέντευξη οποιαδήποτε χρονική στιγμή το επιθυμούν.

Πέρα απ' όλα αυτά, το ηχογραφημένο υλικό από μόνο του διασφαλίζει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της έρευνας.

Για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας προηγήθηκε εκτενής και συστηματική μελέτη της διαθέσιμης βιβλιογραφίας και μέσω των ερωτηματολογίων διερευνήθηκαν βασικές πτυχές και σημαντικοί παράμετροι του θέματος που εξετάζεται. Τέλος, τα ερωτηματολόγια δοκιμάστηκαν πιλοτικά.

3.9. Περιορισμοί της έρευνας

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας διέπεται από κάποιους περιορισμούς.

Η έρευνα περιορίστηκε σε μεγάλο Ιδιωτικό σχολείο της Δυτικής Αττικής. Μπορεί το δείγμα να θεωρείται αντιπροσωπευτικό και ικανοποιητικό, αλλά χρειάζεται να διεξαχθούν παρόμοιες έρευνες και σε άλλα σχολεία- δημόσια και ιδιωτικά- και άλλων περιοχών προκειμένου να συλλεγούν κι άλλες απόψεις που θα τονώσουν και θα γενικεύσουν την έρευνα.

Το περιορισμένο μέγεθος του δείγματος των συμμετεχόντων σε συνδυασμό με τη βολική δειγματοληψία, λόγω της δυσκολίας μετάβασης σε άλλα σχολεία λόγω των ιδιαίτερων πρωτοκόλλων της πανδημίας covid- 19 δεν ευνοούν για καθολικότητα της έρευνας.

Η συγκεκριμένη έρευνα δεν θα μπορεί να επαναληφθεί στο προσεχές μέλλον καθώς πρόκειται για μια μελέτη που έλαβε χώρα κάτω από συγκεκριμένες υγειονομικές συνθήκες, σε συγκεκριμένο χρόνο, με ένα δείγμα εκπαιδευτικών και μαθητών που έχουν τις δικές τους τεχνικές διδασκαλίας και αλληλεπίδρασης μέσα σε καθορισμένα ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης και εκπαίδευσης.

Επίσης, στην παρούσα έρευνα μελετήθηκε μια μορφή κρίσης, αυτή που ξέσπασε από την εξάπλωση του νέου κορονοϊού covid- 19. Για τη διεξαγωγή γενικότερων αποτελεσμάτων, η έρευνα θα πρέπει να εξαπλωθεί και σε άλλες μορφές κρίσεων στον εκπαιδευτικό χώρο.

Τέλος, σύμφωνα με τον Bryman (1917) σκοπός μιας μελέτης περίπτωσης δεν αποτελεί η γενίκευση των πορισμάτων αλλά μέσα από τη μελέτη περίπτωσης να δοθεί η αφορμή για περαιτέρω έρευνα και θεωρητική ανάλυση ή συσχετίσεις με τα υπάρχοντα ευρήματα.

3.10. Μέθοδος ανάλυσης δεδομένων

Συνολικά οι ημιδομημένες συνεντεύξεις προσέφεραν πλούσιο υλικό και πληθώρα δεδομένων προκειμένου να αναδειχτούν όλες οι πτυχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι είχαν κωδικές ονομασίες για λόγους εχεμύθειας και αυτούσιας μεταφοράς χωρίων των λεγομένων τους.

Για να επιτευχθεί η βαθύτερη κατανόηση των δεδομένων που προέκυψαν απ' τις συνεντεύξεις απαιτείται αναστοχαστική ανάγνωση του υλικού, όπως υπογραμμίζει ο Creswell (2016).

Στην παρούσα διπλωματική εργασία και οι δέκα (10) συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν, απομαγνητοφωνήθηκαν επί λέξη και μεταγράφηκαν στον ηλεκτρονικό υπολογιστή σε αρχείο επεξεργασίας κειμένου (Word). Ακολούθησε η προσεκτική και ολιστική του μελέτη.

Η ερευνήτρια μέσα από τις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων εντόπισε τις λέξεις- κλειδιά και τις συσχέτισε με τα δεδομένα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης.

Στο επόμενο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας που συγκεντρώθηκαν για την παρούσα ερευνητική μελέτη.

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Αποτελέσματα της έρευνας

4.1. Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζονται όλα τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις ημι-δομημένες συνεντεύξεις κατά την ποιοτική ανάλυση των δεδομένων. Οι ερωτήσεις που διατυπώθηκαν τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στους μαθητές αφορούν α. στα οφέλη που αποκόμισαν κατά τη διεξαγωγή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, β. στα εμπόδια που αντιμετώπισαν καθώς και γ. στις καλές πρακτικές- προϋποθέσεις που χρειάζεται να υιοθετηθούν για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο μέλλον.

Βασική προϋπόθεση για την καλύτερη ερμηνευτική αποτίμηση των στοιχείων που συλλέχθηκαν αποτελούν τα ερευνητικά ερωτήματα που καθόρισαν και την ανάδειξη των βασικών θεμάτων της ερευνητικής μελέτης.

Η παρουσίαση και η ανάλυση των απαντήσεων των εκπαιδευτικών και των μαθητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης έγινε βάσει τριών (3) αξόνων, οι οποίοι είναι οι εξής:

1^{ος} άξονας: Τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

2^{ος} άξονας: Οι δυσκολίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

3^{ος} άξονας: Οι καλές πρακτικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ως παρακαταθήκη για το μέλλον

Έτσι, λοιπόν, στις παρακάτω ενότητες του παρόντος κεφαλαίου θα εξεταστούν τα στοιχεία της έρευνας αναφορικά με τα ερευνητικά ερωτήματα και τους άξονες που αποδόθηκαν στο καθένα από αυτά. Αρχικά θα παρουσιαστούν τα δεδομένα που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών και στη συνέχεια τα στοιχεία που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις των μαθητών.

4.2. Δημογραφικά στοιχεία εκπαιδευτικών

Παρακάτω παρουσιάζονται τα ατομικά και επαγγελματικά στοιχεία των πέντε (5) συμμετεχόντων εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μεγάλου Ιδιωτικού σχολείου στη Δυτική Αττική. Τα ονόματα των συνεντευξιζόμενων εκπαιδευτικών αναφέρονται κωδικοποιημένα για τη διατήρηση της ανωνυμίας τους με το γράμμα Σ και έναν αριθμό από το 1 έως το 5. Με βάση τις απαντήσεις τους προέκυψαν τα ακόλουθα στοιχεία:

Πίνακας 2: ΑΤΟΜΙΚΑ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΚΩΔΙΚΟΙ	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΕΤΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
Σ1	ΓΥΝΑΙΚΑ	40-45	ΠΕ 04	21	10
Σ2	ΓΥΝΑΙΚΑ	40-45	ΠΕ 02	24	16
Σ3	ΑΝΔΡΑΣ	50-55	ΠΕ 03	25	20
Σ4	ΑΝΔΡΑΣ	45-50	ΠΕ 02	23	12
Σ5	ΓΥΝΑΙΚΑ	35-40	ΠΕ 03	21	10

Να τονιστεί ότι από τους πέντε (5) εκπαιδευτικούς οι τρεις (3) είναι γυναίκες και οι δύο είναι άντρες. Αυτό εξηγείται μιας και ο εκπαιδευτικός κλάδος είναι γυναικοκρατούμενος και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι άνδρες να είναι μειοψηφία στους διδακτικούς συλλόγους. Οι ηλικίες των συνεντευξιαζόμενων κυμαίνονται από 35- 55. Πέρα από τον βασικό τίτλο πτυχίου και όπως προέκυψε μέσα από τις ατομικές συνεντεύξεις μόνο δύο (2) δήλωσαν ότι είναι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων. Όλοι οι συμμετέχοντες εργάζονται με πλήρες πρόγραμμα, ενώ τρεις (3) εξ αυτών έχουν και υπερωριακές ώρες διδασκαλίας. Τέλος, οι περισσότεροι έχουν διδακτική εμπειρία από 10- 16 έτη, ενώ ένας από αυτούς εργάζεται 20 χρόνια.

Στην επόμενη ενότητα θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα κατά άξονα, ώστε να είναι πιο πλήρης και ακριβής η ανάλυση. Θα παρατεθούν, επίσης, αυτούσια κάποια λόγια, αυτά που είναι πιο χαρακτηριστικά και θα διαφωτίσουν την έρευνα.

4.3. 1^{ος} Ερευνητικός άξονας: Τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους εκπαιδευτικούς

Οι αντιλήψεις των πέντε εκπαιδευτικών για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά τις δύο φάσεις αναστολής λειτουργίας των σχολικών μονάδων αντιστοιχούν στον πρώτο ερευνητικό άξονα. Πιο συγκεκριμένα, μέσα από τα ερωτήματα που διατυπώθηκαν αποτυπώθηκαν τα οφέλη που αποκόμισαν οι εκπαιδευτικοί και κατ' επέκταση οι μαθητές τους από την επείγουσα εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας. Πιο αναλυτικά:

Οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς δεν είχαν εφαρμόσει μέχρι τον Μάρτιο του 2020 ποτέ στη διδακτική τους πρακτική την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, γιατί δεν είχε χρειαστεί ως τότε. Εξαιρείται μόνο ένας εκπαιδευτικός που εφαρμόζε την απομακρυσμένη μάθηση και πιο συγκεκριμένα την ασύγχρονη εκπαίδευση. Χαρακτηριστικά αναφέρουν:

Σ3: *«Ποτέ δε σκέφτηκα ότι υπήρχε συγκεκριμένος λόγος να τη χρησιμοποιήσω, δεν είχε παρουσιαστεί κάποια ανάγκη.»*

Σ4, 5: *«Δεν χρειάστηκε ποτέ να τη χρησιμοποιήσω.»*

Σ2: *«...θεωρώ ότι η δια ζώσης διδασκαλία είναι αναντικατάστατη.»*

Σ1: *«Ανέβαζα κάποιες παρουσιάσεις, κάποια φύλλα εργασίας και βίντεο στο moodle, που τα παιδιά διάβαζαν σπίτι και μέσα στην τάξη χωρίς καθυστερήσεις τα συζητούσαμε. Έτσι, μειώσαμε και τις φωτοτυπίες και κερδίζαμε χρόνο για ανταλλαγή απόψεων.»*

Επίσης, όλοι οι εκπαιδευτικοί παραδέχτηκαν ότι δεν είχαν παρακολουθήσει κανένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Μόνο ένας εκπαιδευτικός είχε παρακολουθήσει το μεταπτυχιακό του πρόγραμμα εξ αποστάσεως και είχε προσωπική εμπειρία πάνω στο θέμα ως εκπαιδευόμενος.

Σ1: *«... λόγω της ενασχόλησης και της εξοικείωσης που έχω με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές είμαι σε θέση να χειρίζομαι άνετα και ικανοποιητικά τα ψηφιακά εργαλεία και την ηλεκτρονική πλατφόρμα. Επίσης έχω παρακολουθήσει εξ αποστάσεως και το μεταπτυχιακό μου.»*

Σ2, 3, 5: *«Δεν έχω συμμετάσχει ποτέ σε τέτοια επιμορφωτικά προγράμματα.»*

Σ4: *«Όχι. Ακόμα και η επιμόρφωση που υλοποιήθηκε την Άνοιξη του 2021 αφορούσε μόνο τους εκπαιδευτικούς των δημόσιων σχολείων.»*

Παρόλα αυτά, όμως, όλοι οι εκπαιδευτικοί επισήμαναν ότι τα πλεονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη σχολική κοινότητα είναι πολλά και σημαντικά, αν και υπογράμμισαν ότι η δια ζώσης εκπαίδευση είναι αναντικατάστατη εξαιτίας της αμεσότητας που έχει.

Τα οφέλη που ανέφεραν είναι τα εξής:

- Η διατήρηση της επαφής με τη μαθησιακή διαδικασία κατά το αναγκαστικό και αιφνίδιο κλείσιμο των σχολείων που δεν επέφερε αποξένωση
- Η ενεργός συμμετοχή των πιο διστακτικών μαθητών
- Η συνέχιση του διδακτικού έργου
- Ο αυτόνομος ρυθμό μάθησης
- Η αξιοποίηση των τεχνολογικών πόρων και η διαδραστικότητα
- Η γνώση και εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία (δημιουργία κουίζ, τεστ, ασκήσεων, διαγωνισμάτων)
- Η εξοικονόμηση χαρτιού λόγω της απουσίας φωτοτυπιών
- Η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού
- Η ενίσχυση της αυτενέργειας
- Το αίσθημα της προσωπικής εξέλιξης
- Η υιοθέτηση αυτής της πρακτικής και σε έκτακτες συνθήκες
- Η απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων
- Τα διαδραστικά περιβάλλοντα μάθησης

Χαρακτηριστικές είναι οι απόψεις των συνεντευξιζόμενων.

Σ2: *«Ντροπαλοί και δειλοί μαθητές παρατήρησα ότι στην ψηφιακή τάξη απελευθερώθηκαν και εκφράζονταν πιο εύκολα. Σαν να τους «ταίριαζε» αυτός ο τρόπος μάθησης.»*

Σ4: *«Δημιούργησα νέο εκπαιδευτικό υλικό και κατάφερα να χειρίζομαι όλα τα ψηφιακά εργαλεία. Προσωπικά εξελίχθηκα πολύ.»*

Σ5: *«Το κυριότερο πλεονέκτημα που εντόπισα είναι ότι το μάθημα συνεχίστηκε, δεν διακόπηκε το διδακτικό έργο και δεν χάθηκε το διδακτικό έτος.»*

Σ1: *«Ίσως η εξ' αποστάσεως μέθοδος να παραμείνει για να μην χάνονται μαθήματα, σε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης, όπως για παράδειγμα μια βαριά χιονόπτωση.»*

Σ3: «Με την τεχνολογία δεν έχασα την καθημερινή επαφή με τους μαθητές μου κι αυτοί με το σχολείο γενικά.»

Σ2: «... ένιωσα ότι προσωπικά βελτιώνομαι και εξελίσσομαι ως καθηγήτρια. Μπαίνοντας βαθύτερα στον ψηφιακό κόσμο, μπήκα στον κόσμο της νεολαίας.»

Σ4: «Δημιούργησα νέο υλικό, που σαν διαδικασία αν και είναι χρονοβόρα, άξιζε την κόυραση γιατί θα μπορώ να το ξαναχρησιμοποιήσω. Θα μπορώ όποτε παραστεί ανάγκη να το επικαιροποιήσω και όχι να ξανακάνω τη διαδικασία από την αρχή.»

Σ5: «Με ένα κλικ άλλαξα ψηφιακές αίθουσες και διαμοίραζα το ψηφιακό υλικό μου, είτε ήταν έγγραφα, είτε παρουσιάσεις, είτε βίντεο.»

Σ1: «Σταμάτησα να χάνω πολύτιμο χρόνο βγάζοντας φωτοτυπίες και έτσι ανέπτυξα περισσότερο την οικολογική μου συνείδηση.»

Σ4: «Ξεφεύγουμε από το σχολικό εγχειρίδιο και χρησιμοποιούσαμε και το διαδίκτυο.»

Σ1: «Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχουμε τη δυνατότητα διαμοιρασμού εκπαιδευτικού υλικού μέσω του share screen κι έτσι δεν περιοριζόμαστε στο ένα και μοναδικό σχολικό βιβλίο.»

Σ1: «Το μάθημα στηρίχτηκε στην τεχνολογία, βασίστηκε στην αυτενέργεια του μαθητή και έτσι οργανώθηκε ένα διαφορετικό μάθημα.»

Σ4: «Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση βασίζεται κυρίως στην ανακάλυψη της γνώσης με τη δική μου καθοδήγηση και όχι στη μεταφορά έτοιμων γνώσεων.»

Σ2: «Η διδασκαλία αυτή βοήθησε τους μαθητές να συνεργαστούν.»

Σ3: «Τα e-books και οι υπερσύνδεσμοι έκαναν το μάθημα πιο ενδιαφέρον και κινητοποιούνταν οι μαθητές.»

Σ2: «Ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε μαθητή εξατομικεύα και προσάρμοζα τη διδασκαλία. Τη στιγμή που ο μαθητής το είχε ανάγκη χρησιμοποιούσα ερωτήσεις ανοιχτού ή κλειστού τύπου, σωστού- λάθους παρέχοντας ταυτόχρονα την απαιτούμενη ανατροφοδότηση.»

Σ4: «Χρησιμοποίησα διαδραστικούς χάρτες, έφτιαξα σταυρόλεξα. Το μάθημα δεν ήταν βαρετό για τα παιδιά.»

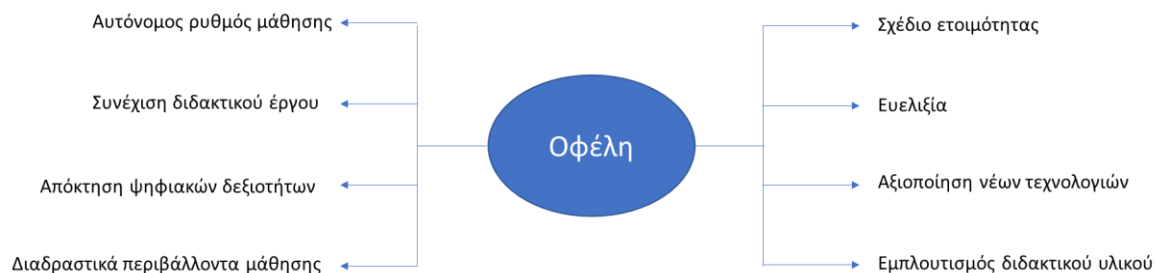
Σ3: «Βρεθήκαμε σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Ένιωσα πως ήταν μια πρόκληση για μένα το να μπορέσω να ανταποκριθώ.»

Σ4: «Διευκολύνει το διδακτικό έργο σε τέτοιες συνθήκες, όχι όμως σε μόνιμη βάση.»

Σ1: «Ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να μένει πίσω στις εξελίξεις. Πρέπει να είναι ανοιχτός σε νέες προκλήσεις και να εκσυγχρονίζεται. Πρέπει να είναι καινοτόμος και πρωτοπόρος για να μπορέσει να παρασύρει και να εμπνεύσει τους μαθητές του.»

Ανακεφαλαιώνοντας τις απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σχετικά με τον 1^ο ερευνητικό άξονα προκύπτει το εξής:

Σχήμα 1: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών για τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρέχει πολλαπλές δυνατότητες σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών. Η ξαφνική, όμως, μετάβαση στον ψηφιακό τρόπο διδασκαλίας εξαιτίας της διακοπής της δια ζώσης διδασκαλίας λόγω της παγκόσμιας υγειονομικής κρίσης έφερε στην επιφάνεια και αρκετές αδυναμίες. Αυτές οι δυσκολίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θα παρουσιαστούν στον 2^ο άξονα που ακολουθεί.

4.4. 2^{ος} Ερευνητικός άξονας: Οι δυσκολίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους εκπαιδευτικούς

Στον δεύτερο ερευνητικό άξονα που αφορά στις δυσκολίες- εμπόδια που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί από την εφαρμογή της απομακρυσμένης διδασκαλίας κατά τις δύο φάσεις αναστολής λειτουργίας των σχολείων λόγω της πανδημίας θα ακολουθηθεί η κατηγοριοποίηση των προβλημάτων και στη συνέχεια θα παρατεθούν ατόφια αποσπάσματα από τις απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων.

Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί εστίασαν περισσότερο στις δυσκολίες με τις οποίες ήρθαν αντιμέτωποι και οι κυριότερες απ' αυτές είναι οι εξής:

- Ο υπερβολικός φόρτος εργασίας τόσο για τον σχεδιασμό και την οργάνωση των ηλεκτρονικών μαθημάτων όσο και τη δημιουργία ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού.
- Η απουσία βλεμματικής- οπτικής επαφής με τους μαθητές είτε λόγω τεχνικών δυσκολιών, είτε εξαιτίας της απροθυμίας των μαθητών να ανοίξουν κάμερα.
- Η απουσία επιμόρφωσης στα ψηφιακά εργαλεία και τα διαδραστικά περιβάλλοντα μάθησης. Η μοναδική λύση ήταν η αυτομάθηση ή η βοήθεια από τους συναδέλφους που ανήκαν στην ομάδα υποστήριξης των εκπαιδευτικών, σαν μια μορφή εσωτερικής επιμόρφωσης μεταξύ συναδέλφων ή από συναδέλφους που ήταν πιο εξοικειωμένοι με την τεχνολογία.
- Τα τεχνικής φύσεως προβλήματα- αληθινά ή προσχηματικά, όπως η χαμηλή ταχύτητα σε ώρες αιχμής, το φορτωμένο οικογενειακό δίκτυο λόγω της ταυτόχρονης τηλεργασίας των γονιών, τα προβλήματα ήχου και εικόνας και οι συχνές διακοπές ρεύματος.
- Η άρση της ιδιωτικότητας λόγω της δυνατότητας βιντεοσκόπησης ή λήψης φωτογραφιών κατά τη διάρκεια του ηλεκτρονικού μαθήματος με ταυτόχρονη διαπόμευση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
- Τα προβλήματα λόγω έλλειψης των ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών, του ψηφιακού γραμματισμού και του κατάλληλου τεχνολογικού εξοπλισμού (H/Y, tablet, κινητό) που καθυστερούσε και δυσχέραινε τη μαθησιακή διαδικασία.

- Τα συναισθήματα της ανασφάλειας, του φόβου και του υπερβολικού άγχους- ειδικά κατά την πρώτη φάση της τηλεεκπαίδευσης- για να μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί να ανταποκριθούν αξιοπρεπώς στις νέες συνθήκες.
- Οι ελλείψεις σε τεχνολογικά αναλώσιμα- ειδικά κατά την πρώτη φάση της τηλεεκπαίδευσης. Πολλοί καθηγητές για να δώσουν ρεαλισμό στο μάθημά τους χρειάζονταν και δεύτερη κάμερα ή γραφίδα, για να μπορούν οι μαθητές σε πραγματικό χρόνο να βλέπουν αυτό που γράφουν οι εκπαιδευτικοί. Βέβαια, κατά τη δεύτερη φάση της τηλεεκπαίδευσης το σχολείο αγόρασε και εφοδίασε τους καθηγητές του με γραφίδες τελευταίας τεχνολογίας για πιο αποδοτικό μάθημα.
- Ο υπερβολικός φόρτος εργασίας κυρίως κατά την πρώτη φάση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών που ανήκαν στην ομάδα υποστήριξης του σχολείου.
- Δύο εκπαιδευτικοί (Σ2,5) ανέφεραν ως πρόβλημα την επιτήρηση και επίβλεψη των δικών τους παιδιών, κατά τη διεξαγωγή των δικών τους μαθημάτων.

Παρατίθενται ακολούθως χαρακτηριστικά χωρία από τις συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών της ιδιωτικής σχολικής μονάδας:

Σ4: *«Έπρεπε μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα να εξοικειωθούμε με τα τεχνολογικά μέσα και τα ψηφιακά περιβάλλοντα και να αφιερώνουμε πάρα πολλές ώρες την ημέρα για την προετοιμασία του ψηφιακού μαθήματος.»*

Σ2: *«... δυσκολία πρόσβασης ή χαμηλή ταχύτητα σε ώρες αιχμής σε συνδυασμό με προβλήματα σε ήχο και εικόνα.»*

Σ4: *«Σπατάλησα άπειρες ώρες για να μάθω να φτιάχνω κουίζ, τεστ, διαγωνίσματα, να κάνω αναθέσεις εργασιών και να διορθώνω ηλεκτρονικά.»*

Σ5: *«Οι μαθητές- όχι σε μεγάλο ποσοστό αλλά σε τέτοιο βαθμό που δυσχέραινε το μάθημα- είχαν βασικές ελλείψεις σε ψηφιακές δεξιότητες, με αποτέλεσμα να χάνω πολύτιμο χρόνο...»*

Σ3: *«Έλλειψη γονεϊκής επιτήρησης με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβλήματα συνέπειας και προσαρμογής των μαθητών στον νέο τρόπο διεξαγωγής των μαθημάτων.»*

Σ1: «Το άγχος μου ήταν να καταγράφουν εμένα ή κάποιο συμμαθητή τους και να γίνω viral στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.»

Σ2: «Προβλήματα ήχου και εικόνας που παρακώλυαν το μάθημα. Η πιο συνηθισμένη ατάκα-ερώτηση «Παιδιά, με ακούτε;»»

Σ3: «Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση με κλειστές κάμερες λόγω τεχνικών δυσκολιών και της απροθυμίας των μαθητών να εκτεθούν έκανε το μάθημα μια ψυχοφθόρα και κουραστική διαδικασία.»

Σ2: «Θα μπορούσα να ανταποκριθώ αποτελεσματικά στα νέα δεδομένα;»

Σ5: «Στο μάθημά μου, τα μαθηματικά, κάνουμε διαρκώς πράξεις, λύνουμε εξισώσεις και χρησιμοποιούμε σύμβολα και κάνουμε σχήματα. Για να μπορούν τα παιδιά να βλέπουν αυτά που κάνουμε χρειαζόμαστε ή γραφίδα ή μια δεύτερη κάμερα που να δείχνει από ψηλά.»

Σ4: «Για τη διόρθωση των εκθέσεων προμηθεύτηκα γραφίδα για να μπορώ να κάνω τις διορθώσεις μου, όπως έκανα και με το στυλό μου.»

Σ1: «Προσωπικά δε συνάντησα κάποια δυσκολία, γιατί είμαι εξοικειωμένη με την τεχνολογία. Το μόνο που με κούρασε υπερβολικά κυρίως τον πρώτο καιρό ήταν οι συνεχείς συμβουλές και κατευθύνσεις που έδινα σε συναδέλφους, αφού ήμουν μέλος της τριμερούς ομάδας υποστήριξης.»

Σ2: «Δούλευα πάρα πολλές ώρες μπροστά στον υπολογιστή, μέχρι και 15 ώρες την ημέρα.»

Σ5: «Μέσα στο σπίτι παράλληλα με το μάθημα έπρεπε να έχω τον έλεγχο της τετράχρονης κόρης μου, η οποία αρκετά συχνά διέκοπτε τη ροή των μαθημάτων μου ή αποσπούσε την προσοχή μου.»

Σ2: «Το δίκτυο ήταν φορτωμένο αφού και οι δύο κόρες μου έκαναν τηλεκπαίδευση και ο σύζυγός μου δούλευε από το σπίτι.»

Σ4: «Αρκετοί μαθητές συνδέονταν απ' τα κινητά τους κι έτσι δυσκολεύονταν να χρησιμοποιήσουν άνετα το Teams λόγω της μικρής οθόνης.»

Σ1: «Το μάθημα συχνά διακοπτόταν γιατί το σύστημα τους «πέταγε» έξω και έπρεπε να μπαινοβγαίνουν, εγώ να τους αποδέχομαι κι έτσι χανόταν ο ειρμός του μαθήματος και υπήρχαν καθυστερήσεις. Υπήρχαν μέρες που αυτό γινόταν ασταμάτητα.»

Σ2: «Ήμουν εντελώς απροετοίμαστη και γι' αυτό κυριεύτηκα από άγχος.»

Σ2: «Βρέθηκα να κολυμπάω σε χαρτογράφητα ύδατα για να μπορέσω να σταθώ στην τάξη. Έβλεπα βίντεο στο ίντερνετ, διάβαζα πολλές ώρες για να καλύψω όσα δεν ήξερα σχετικά με την ψηφιακή τάξη.»

Σ3: «Αλληλοβοηθηθήκαμε για να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα που ανέκυπταν, να συζητήσουμε τις καλές πρακτικές και να ανταλλάξουμε ιδέες και εμπειρίες.»

Σ1: «Το μεγαλύτερο ζήτημα που με απασχολούσε ήταν να διατηρήσω αμείωτο το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών. Για να το καταφέρω προσπαθούσα να κάνω το μάθημα όσο πιο βιωματικά και διαδραστικά μπορούσα και να βάλω τους μαθητές να συνεργαστούν.»

Σ3: «Αναζητούσα πολλές φορές στο google πράγματα που τα αγνοούσα σχετικά με τις δυνατότητες της ψηφιακής πλατφόρμας.»

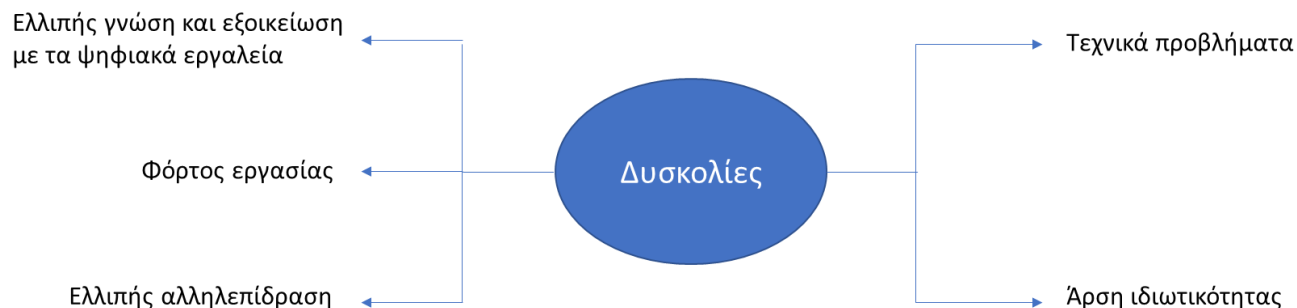
Σ4: «Ο καλός μαθητής θα ανταποκριθεί σε οποιαδήποτε πρόκληση. Το θέμα είναι οι αδύναμοι μαθητές, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους «χάθηκαν» στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Άλλοι κοιμούνταν, άλλοι έπαιζαν ηλεκτρονικά παιχνίδια. Το δύσκολο ήταν να τους αποσπάσω το ενδιαφέρον και να κερδίσω την προσοχή τους.»

Σ5: «Πολλά παιδιά ντρέπονταν να μιλήσουν και είχα φτάσει στο σημείο να κάνω μάθημα με τους ίδιους μαθητές κάθε φορά, αφού τα υπόλοιπα όταν τους έδινα τον λόγο δεν απαντούσαν επικαλούμενα τεχνικά προβλήματα και κάποια λίγα έστελναν μήνυμα στο chat.»

Σ1: «Προσπάθησα να βοηθήσω τους συναδέλφους μου όσο περισσότερο μπορώ παρέχοντάς τους πληροφορίες.»

Σχεδιαγραμματικά οι δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί είναι:

Σχέδιο 2: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών για τις δυσκολίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Οι εκπαιδευτικοί παρά την υπερβολική δουλειά που είχαν για να ετοιμάσουν το εκπαιδευτικό υλικό, την ελλιπή εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία και την περιορισμένη αλληλεπίδραση με τους μαθητές κατάφεραν δημιουργικά και αποτελεσματικά να ανταποκριθούν στον ρόλο τους

Στη συνέχεια θα παρουσιαστούν στον 3^ο άξονα οι καλές πρακτικές που υιοθέτησαν οι εκπαιδευτικοί για να αποδώσουν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και αποτελούν επένδυση για το μέλλον.

4.5. 3^{ος} Ερευνητικός άξονας: Οι καλές πρακτικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους εκπαιδευτικούς

Σύμφωνα με τον Δροσάτο (2019) μέσω της ψηφιακής μάθησης βελτιώνεται η εκπαιδευτική ποιότητα. Η καινοτομία που εισάγει στην εκπαίδευση σε συνδυασμό με την ανάπτυξη που επιφέρει είναι πολύπλοκη διαδικασία.

Από την ποιοτική ανάλυση όλων των απαντήσεων των εκπαιδευτικών προκύπτει απόλυτη συμφωνία και ταύτιση ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν μπορεί σε καμία των περιπτώσεων να αντικαταστήσει τη δια ζώσης διδασκαλία μέσα στη φυσική τάξη. Όμως, η υγειονομική κρίση εξαιτίας της πανδημίας covid- 19 μπορεί να λειτουργήσει ως μια ευκαιρία για επαγγελματική ανάπτυξη.

Ειδικότερα, οι καλές πρακτικές που υιοθετήθηκαν από τους εκπαιδευτικούς κατά τις δύο φάσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και μπορούν να αποτελέσουν παρακαταθήκη για το μέλλον είναι οι εξής:

- Ο εμπλουτισμός των διδακτικών πρακτικών με την παράλληλη απόκτηση επαρκών ψηφιακών γνώσεων και δεξιοτήτων εξασφαλίζουν την ελκυστικότητα και τη διαδραστικότητα του μαθήματος.
- Η συνειδητοποίηση και παραδοχή της αξίας των νέων τεχνολογιών και στη δια ζώσης διδασκαλία. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (π.χ. βίντεο, ντοκιμαντέρ, κούιζ, ψηφιακά βιβλία, μουσική, φωτογραφίες, κόμικ, εικονικές περιηγήσεις σε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους, κ.α.) αποσκοπούν στην εμπέδωση των εννοιών και την καλλιέργεια της κριτικής και δημιουργικής σκέψης.
- Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να αξιοποιηθεί μελλοντικά επικουρικά και ενισχυτικά στη δια ζώσης εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτή λέγεται συνδυαστική / υβριδική μάθηση (blended learning) και ειδικά στην ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να λειτουργεί με έξτρα ασκήσεις ή με ενισχυτικό, επιμορφωτικό υλικό.
- Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα μπορεί να συμβάλει στο να μη χάνονται μαθήματα εξαιτίας κακοκαιρίας, σεισμών, φυσικών καταστροφών, αναρρωτικών αδειών, κλπ.
- Η διάθεση για διαρκή αυτό-μόρφωση και αυτό-βελτίωση. Όλοι οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί υποστήριξαν ότι κινητοποιήθηκαν αυτοβούλως προκειμένου να ενημερωθούν για τις νέες εξελίξεις, να βελτιώσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες, να εξελίξουν με νέες μεθόδους το μάθημά τους ώστε να εμπλουτίσουν τη διδασκαλία τους.
- Η θετική, βοηθητική και ενισχυτική συνεργασία μεταξύ συναδέλφων και η παντελής απουσία του ανταγωνισμού.
- Τα οφέλη που προέκυψαν από την επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση, όπως η αναζήτηση της γνώσης και η αλλαγή του τρόπου μάθησης, θα σηματοδοτήσουν μια νέα εποχή διερευνητικής μάθησης.

Χαρακτηριστικά είναι τα όσα υποστηρίζουν οι συνεντευξιαζόμενοι:

Σ2: *«Είχα την ευκαιρία να οργανώσω νέους τρόπους προσέγγισης της γνώσης, για να έχω κι εγώ το κίνητρο να βελτιώσω τις διδακτικές μου πρακτικές.»*

Σ1: *«... η χρήση οπτικοακουστικού υλικού χαλαρώνει τα παιδιά και σπάει η μονότονη μετωπική διδασκαλία.»*

Σ5: «... απέκτησα νέες δεξιότητες, ανέπτυξα την προσαρμοστικότητά μου και αντιλήφθηκα ότι η εκπαιδευτική διαδικασία δεν περιορίζεται ούτε τοπικά ούτε χρονικά.»

Σ2: «Θα προτιμούσα μια υβριδική λύση διδασκαλίας στο μέλλον. Μια εβδομάδα δια ζώσης και μια εβδομάδα εξ αποστάσεως [...] Κάποια παιδιά διέπρεψαν στο διαδικτυακό μάθημα.»

Σ3: «... όταν χιονίζει να μη χάνονται μαθήματα»

Σ4: «... εξοικειώθηκα με την τεχνολογία και νιώθω πως έχω εφόδια για το μέλλον, καθώς εκεί οδηγείται η εκπαιδευτική κούρσα.»

Σ3: «... ποτέ ως τώρα τα παιδιά δεν είχαν μείνει τόσο καιρό εκτός σχολικών αιθουσών. Παρόλα αυτά η εκπαιδευτική διαδικασία δεν σταμάτησε.»

Σ5: «Παρόλο που αφιέρωσα πολλές προσωπικές ώρες και κουράστηκα, πιστεύω ότι με βοήθησε στην επαγγελματική μου ενδυνάμωση.»

Σ1: «Η επιστροφή μας στις φυσικές τάξεις σηματοδότησε το ξεκίνημα μιας νέας εποχής. Θα κρατήσω τα καλά στοιχεία που μου έδωσε αυτή η περίοδος κι αυτός ο νέος τρόπος διδασκαλίας. Δεν θα περιορίζομαι μόνο στο σχολικό βιβλίο, αλλά θα αξιοποιώ κι άλλους πόρους και θα αναζητώ κι άλλες πηγές γνώσης.»

Σ4: «Θα έχουμε διερευνητική μάθηση, καθώς θα δείχνουμε στους μαθητές ότι το διαδίκτυο δεν είναι μόνο για ψυχαγωγία, αλλά ενδείκνυται και για αυτό-μόρφωση.»

Σ4: «Έφτιαξα κουίζ.»

Σ5: «Χρησιμοποιήσαμε το μαθηματικό εργαλείο του *geogebra*.»

Σ1: «Τους έδειξα πειράματα που γίνονται σε πραγματικά εργαστήρια.»

Σ4: «Προσπάθησα να βρω τρόπους να γίνω πιο κατανοητός, να κάνω το μάθημα ενδιαφέρον και να εμπλέξω τα παιδιά στη διαδικασία. Θεωρώ ότι βελτιώθηκα. Νιώθω ότι έχω μεγάλη διαφορά ακόμα και σήμερα που γυρίσαμε στη δια ζώσης διδασκαλία.»

Συνοψίζοντας τις καλές πρακτικές προκύπτει το εξής:

Σχέδιο 3: Αντιλήψεις εκπαιδευτικών για τις καλές πρακτικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

4.6. Δημογραφικά στοιχεία μαθητών

Στην ποιοτική αυτή έρευνα το δείγμα των συνεντευξιαζόμενων αποτελούν πέντε (5) μαθητές της Γ΄ τάξης Γυμνασίου. Η επιλογή αυτής της τάξης δεν έγινε τυχαία, αφού οι συγκεκριμένοι μαθητές βίωσαν και τις δύο φάσεις της τηλεεκπαίδευσης φοιτώντας στην ίδια βαθμίδα, το Γυμνάσιο. Και οι πέντε συμμετείχαν και σε ασύγχρονη και σε σύγχρονη τηλεεκπαίδευση.

Τα ονόματα των συνεντευξιαζόμενων μαθητών θα αναφέρονται κωδικοποιημένα για τη διατήρηση της ανωνυμίας τους με το γράμμα Σ και έναν αριθμό από το 6 έως το 10.

Πίνακας 3: ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΚΩΔΙΚΟΙ	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΤΑΞΗ ΦΟΙΤΗΣΗΣ
Σ6	ΚΟΡΙΤΣΙ	15	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Σ7	ΑΓΟΡΙ	15	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Σ8	ΑΓΟΡΙ	14	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Σ9	ΑΓΟΡΙ	15	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
Σ10	ΚΟΡΙΤΣΙ	14	Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Στην επόμενη ενότητα θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα κατά άξονα, ώστε να είναι πιο πλήρης και ακριβής η ανάλυση. Θα παρατεθούν, επίσης, αυτούσια κάποιες απαντήσεις μαθητών, αυτές που είναι πιο ενδεικτικές και θα φωτίσουν την έρευνα.

4.7. 1^{ος} Ερευνητικός άξονας: Τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές

Είναι γεγονός ότι η τεχνολογία έχει ενταχθεί στους περισσότερους τομείς της καθημερινής ζωής. Ο τομέας της εκπαίδευσης δεν εξαιρείται απ' τον παραπάνω κανόνα. Ψηφιακές εφαρμογές και εφαρμογές τηλεεκπαίδευσης αναπτύσσονται και εξελίσσονται συνεχώς, ανοίγοντας έτσι νέους ορίζοντες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η συμβολή της τεχνολογίας έγινε πιο αναγκαία και αισθητή κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης που ξέσπασε με την πανδημία covid-19, αφού χωρίς αυτήν η εκπαίδευση δε θα μπορούσε να συνεχιστεί για το διάστημα που επικρατούσε το lockdown.

Στην παρούσα, λοιπόν, ενότητα θα παρουσιαστούν τα οφέλη που αποκόμισαν οι μαθητές κατά τη διεξαγωγή της απομακρυσμένης διδασκαλίας αναφορικά με:

α. την ετοιμότητά τους, δηλαδή τον επαρκή τους τεχνολογικό εξοπλισμό και τη συνέπεια στις υποχρεώσεις του εξ αποστάσεως μαθήματος.

β. την αποτελεσματικότητά τους, δηλαδή την εξοικείωσή τους με την ψηφιακή μάθηση και την επίδοσή τους συγκριτικά με την παραδοσιακή εκπαίδευση.

γ. τη συνέχισή τους, δηλαδή τη διάθεση για παρακολούθηση, διατήρηση και συνέχιση των εξ αποστάσεως μαθημάτων.

δ. τη διάδρασή τους, δηλαδή την ύπαρξη αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας στα διαδικτυακά μαθήματα.

Έτσι, προκύπτουν τα εξής:

Πίνακας 4: Οφέλη εξ αποστάσεως για μαθητές

ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
<ol style="list-style-type: none">1. Άνεση στη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του διαδικτύου.2. Πλήρως οργανωμένο μάθημα από τους καθηγητές.3. Πλήρης τεχνολογικός εξοπλισμός, κυρίως κατά τη δεύτερη φάση της πανδημίας.	<ol style="list-style-type: none">1. Εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία και την τεχνολογία γενικά → Απόκτηση τεχνολογικών δεξιοτήτων.2. Αύξηση ελεύθερου χρόνου, καθώς υπήρχε η άνεση του σπιτιού και η αποφυγή μετακινήσεων.3. Ελεύθερη επιλογή τόπου και χρόνου, χωρίς τη χρήση προστατευτικής μάσκας.4. Μείωση του αριθμού των απουσιών.5. Πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον το μαθησιακό υλικό με τη χρήση πολυμέσων.6. Διατήρηση ησυχίας στην ηλεκτρονική τάξη → καλύτερη παρακολούθηση του μαθήματος.7. Ευχέρεια στην αντιγραφή.
ΣΥΝΕΧΙΣΗ	ΔΙΑΔΡΑΣΗ
<ol style="list-style-type: none">1. Πρόσβαση σε πληθώρα πληροφοριών.2. Εξατομικευμένη μάθηση ανάλογα με τον ρυθμό μάθησης του κάθε μαθητή.3. Πιο ξεκούραστο καθημερινό πρόγραμμα.	<ol style="list-style-type: none">1. Επικοινωνία μεταξύ πολλών προσώπων ταυτόχρονα.2. Άμεση επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς.3. Μεγαλύτερη επιείκεια στην αξιολόγηση.

Χαρακτηριστικές είναι οι απαντήσεις των μαθητών πάνω σε αυτούς τους τέσσερις πυλώνες:

Σ7: *«Ξυπνάω δέκα λεπτά πριν ξεκινήσει το μάθημα.»*

Σ6: *«Κοιμάμαι περισσότερο, γιατί δεν αναγκάζομαι να ξυπνήσω απ' τις 6:00π.μ., γιατί περνάει νωρίς το σχολικό από το σπίτι μου.»*

Σ9: *«Μπορώ πανεύκολα να αντιγράψω.»*

Σ7: *«Οι καθηγητές, νομίζω, έγιναν πιο ευρηματικοί για να κατανοούμε καλύτερα το μάθημα.»*

Σ10: *«Ήξερα πολλά για τους υπολογιστές, αλλά μου δόθηκε η ευκαιρία να ανακαλύψω κι άλλες δυνατότητες που μου προσφέρει η τεχνολογία.»*

Σ8: *«Σήκωνα πιο πολύ το χέρι μου, γιατί δεν είχα άγχος ότι με κοιτάνε οι συμμαθητές μου, όπως στην τάξη.»*

Σ7: *«...googlara στο internet συχνά για να βρω απαντήσεις σε θέματα που μας έβαζαν οι καθηγητές.»*

Σ9: *«Οι καθηγητές μας έστελναν επί τόπου τις εργασίες και τις περισσότερες φορές έστελνα γρήγορα τις απαντήσεις.»*

Σ6: *«Ξεκουράστηκα.»*

Σ7: *«... μπορούσα να παρακολουθώ το μάθημα από όπου ήθελα και να διαβάζω όποτε το αποφάσιζα.»*

Σ10: *«Εγώ, πάντως, θέλω να μην καταργηθεί η τηλεκπαίδευση, αλλά ένα μήνα να κάνουμε έτσι μάθημα κι ένα μήνα από κοντά στο σχολείο.»*

Σ7: *«Μπορούσα να φάω ό,τι θέλω, να πιώ νερό όποτε θέλω και να πάω τουαλέτα χωρίς να πάρω άδεια.»*

Σ9: *«Όταν δεν ήξερα τι να απαντήσω, έλεγα ότι είχα πρόβλημα με τη σύνδεση.»*

Σ10: *«Οι περισσότεροι καθηγητές γνώριζαν το Teams τέλεια και το χειρίζονταν εύκολα. Μάλιστα κι εμένα με βοηθούσαν όταν είχα κάποιο πρόβλημα.»*

Σ7: *«Η αξιολόγηση ήταν πιο χαλαρή και οι καθηγητές πιο επιεικείς.»*

Η τηλεκπαίδευση, λοιπόν, «έσωσε» την κατάσταση. Φυσικά δε συνιστά κανονικότητα, ούτε μπορεί να συναγωνιστεί τη δια ζώσης παρουσία στον σχολικό χώρο. Γι' αυτό στην επόμενη ενότητα θα παρουσιαστεί ο δεύτερος άξονας που αφορά στις δυσκολίες και τα προβλήματα που επέφερε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στους μαθητές.

4.8. 2^{ος} Ερευνητικός άξονας: Οι δυσκολίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές

Στον δεύτερο ερευνητικό άξονα που εστιάζει στα προβλήματα και τα εμπόδια γενικά που αντιμετώπισαν οι μαθητές απ' την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά τις δύο φάσεις αναστολής λειτουργίας των σχολικών μονάδων λόγω της πανδημίας covid- 19 θα παρουσιαστούν οι δυσκολίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σχετικά με την ετοιμότητα των μαθητών, την αποτελεσματικότητα της μεθόδου, τη διάθεση για συνέχιση και τη διάδραση των εμπλεκόμενων.

Έτσι, προκύπτουν τα εξής:

Πίνακας 5: Δυσκολίες- εμπόδια εξ αποστάσεως για μαθητές

ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
<ol style="list-style-type: none">1. Ελλιπής σύγχρονος τεχνολογικός εξοπλισμός, κυρίως κατά την πρώτη φάση της τηλεεκπαίδευσης.2. Τεχνολογικό άγχος λόγω απρόβλεπτων συμβάντων στον ηλεκτρονικό υπολογιστή.3. Έλλειψη επαρκούς κατάρτισης των εκπαιδευτικών.4. Δυσκολία στην πρόσβαση των μαθητών σε συσκευές ή τη συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο.5. Ασυνέπεια στην παράδοση των εργασιών.	<ol style="list-style-type: none">1. Μαθησιακά κενά και ελλιπής εμπειρία εξετάσεων.2. Τυποποιημένος τρόπος διδασκαλίας με κυριαρχία του μονόλογου.3. Περιορισμός και προοδευτική μείωση της συμμετοχής.4. Απουσία συμμόρφωσης στην εκπλήρωση των καθημερινών καθηκόντων.5. Καταπάτηση της ιδιωτικότητας.
ΣΥΝΕΧΙΣΗ	ΔΙΑΔΡΑΣΗ
<ol style="list-style-type: none">1. Δυσκολία συγκέντρωσης λόγω συνθηκών της τηλεεκπαίδευσης.2. Προβλήματα αυτοελέγχου και προβλήματα υγείας (καθιστική ζωή, πονοκέφαλοι, όραση, κλπ.)3. Διάσπαση προσοχής.4. Έλλειψη κινήτρου.	<ol style="list-style-type: none">1. Απρόσωπη διδασκαλία.2. Δυσκολία κοινωνικοποίησης σε σχέση με την πραγματική τάξη δυσκολία προσαρμογής στην κανονικότητα.3. Εμπλοκή των γονέων στη διαδικασία της τηλεεκπαίδευσης.4. Απομάκρυνση φίλων.

Τα παραπάνω δεδομένα επιβεβαιώνουν τα λεγόμενα των μαθητών:

Σ8: «Ο καθηγητής είχε θέματα με το δίκτυο και ένας συμμαθητής μου έβαζε τραγούδια κι έκανε επιφωνήματα.»

Σ6: «Μιλούσαμε όλοι μαζί στην ομαδική και ο καθηγητής έκανε μόνος του μάθημα.»

Σ10: «Φοβόμουν να μιλήσω γιατί αν έκανα λάθος ξέρω ότι θα με ηχογραφούσαν και θα με έκαναν viral στις ομαδικές.»

Σ6: «Τελευταία ώρα μπήκε στο meeting ένας άγνωστος και φώναζε.»

Σ9: «... άφησα κατά λάθος ανοιχτό το μικρόφωνο.»

Σ7: «Μπήκα πρώτη ώρα για μάθημα για να μην πάρω απουσία και μετά ξανάπεσα για ύπνο.»

Σ10: «Την ίδια ώρα που κάναμε μάθημα, ήμουν στο ίδιο δωμάτιο με την αδερφή μου και όταν άνοιγα το μικρόφωνο, ο καθηγητής μου άκουγε τον άλλο καθηγητή να κάνει μάθημα.»

Σ8: «... χτύπαγαν τα κουδούνια, τα τηλέφωνα, κάθε τρεις και λίγο κάτι γινόταν και έχανα τη συγκέντρωσή μου.»

Σ9: «Από κάποιο σημείο και μετά είχα τη μάνα μου πάνω απ' το κεφάλι μου κατά τη διάρκεια του μαθήματος.»

Σ6: «Όταν γράφουμε τεστ είχα άγχος μη με πετάξει.»

Σ10: «... άπειρες ώρες μπροστά στον υπολογιστή και υπερβολικός φόρτος εργασίας.»

Σ7: «"Μ' ακούτε;" Η φράση της καραντίνας.»

Σ8: «Ακούω, αλλά δε μπορώ να μιλήσω, η κλασική ατάκα για να ξεφεύγω.»

Σ6: «Μου έλειψε το σχολείο, ούτε εγώ δεν το πιστεύω ότι το λέω.»

Σ7: «Το μάθημα θέλει προσωπική επαφή. Οι περισσότεροι καθηγητές ήταν πολύ σοβαροί ή απρόσωποι.»

Σ8: «...μου έλειψαν οι φίλοι μου, οι εκδρομές, οι καθηγητές μου, τα σάντουιτς του κυλικείου.»

Σ9: «Στη δεύτερη φάση του lockdown οι απαιτήσεις του σχολείου ήταν υπερβολικές. Αυτό σε συνδυασμό με τον εγκλεισμό με απόθησαν απ' το διάβασμα. Τα 'φτυσα!»

Σ10: «Φοβάμαι μήπως ζανάχουμε ηλεκτρονική εκπαίδευση με αφορμή τον covid.»

Σ6: «ok, δεν το αγαπούσα το σχολείο, αλλά αυτό έχει πια αλλάξει... ανυπομονούσα να γυρίσω στο σχολείο και τρέμω στην ιδέα μη μας ζανακλείσουν.»

Σ8: «Βαρέθηκα να πατάω το χεράκι για να πω μάθημα, βαρέθηκα τα assignments, τις ηλεκτρονικές απουσίες... τα ίδια και τα ίδια κάθε μέρα.»

Σ7: «Χωρίς σχολείο, βαριέμαι.»

Σ9: «Όλη μέρα ήμουν πάνω από το κινητό και τον υπολογιστή.»

Σ6: «Από κάποιο σημείο και μετά είχα κουραστεί τόσο πολύ που παρατηρούσα να βγαίνει η ύλη κι εγώ να έχω κενά.»

4.9. 3^{ος} Ερευνητικός άξονας: Οι καλές πρακτικές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές

Από την ποιοτική επεξεργασία όλων των απαντήσεων των μαθητών προκύπτει πάλι το ίδιο συμπέρασμα ότι η τηλεεκπαίδευση δε μπορεί να συγκριθεί και να ξεπεράσει την παραδοσιακή διδασκαλία μέσα στις σχολικές αίθουσες με τη φυσική παρουσία. Ωστόσο, η έξαρση της πανδημίας covid-19 μπορεί να χρησιμεύσει ως αφετηρία για μια νέα και καινοτόμα προσέγγιση της διδακτικής πράξης.

Ειδικότερα, οι καλές πρακτικές που προέκυψαν για τους μαθητές απ' την εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατά τις δύο φάσεις της τηλεεκπαίδευσης είναι οι εξής:

- Ευκαιρία για πιο αυτόνομη ενεργητική μάθηση και μεγαλύτερη ευελιξία.
- Δυνατότητα για συνεργατική μέθοδο μέσω τηλεκπαίδευσης.
- Περιορισμός στις απουσίες των μαθητών κατά την τηλεκπαίδευση.
- Εξοικείωση με τεχνολογικά μέσα και την τεχνολογία ευρύτερα.
- Αναγκαιότητα αναδιαμόρφωσης και αναβάθμισης των προγραμμάτων σπουδών, τα οποία σήμερα βασίζονται στο ένα και μοναδικό σχολικό εγχειρίδιο.

Οι συνεντευξιαζόμενοι μαθητές λένε χαρακτηριστικά:

Σ7: *«Είμαι συνέχεια στο κινητό, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αλλά δεν είχα ιδέα για το πώς θα κάνω μάθημα από το σπίτι. Τόσους μήνες τηλεκπαίδευσης με βοήθησαν να εξοικειωθώ με την τεχνολογία και να μπορώ να χειρίζομαι τα ψηφιακά εργαλεία μόνος μου, χωρίς την καθοδήγηση από τους γονείς ή τους καθηγητές μου.»*

Σ9: *«Γνωρίζω πολύ καλά να χρησιμοποιώ τις εφαρμογές αυτές και πολλές φορές βοηθούσα και τους καθηγητές μου ή τους συμμαθητές μου. Πολλά απογεύματα τους βοηθούσα να στείλουν εργασίες, να ανεβάσουν το υλικό τους και τέτοια.»*

Σ10: *«Συνεργάστηκα με τους συμμαθητές μου είτε σε ομαδοσυνεργατικές που μάς έβαζαν οι καθηγητές σε break rooms ή μόνοι μας για να «ψάξουμε» τις δυνατότητες της πλατφόρμας.»*

Σ8: *«Σκέφτομαι, ότι θα μπορούσαμε και στο σχολείο να αξιοποιήσουμε την τεχνολογία σε τόσο μεγάλο βαθμό, για να γίνεται το μάθημα πιο ενδιαφέρον. Ειδικά σε κάποια μαθήματα που είναι μονότονα ή κάποιες τελευταίες ώρες που είμαστε κουρασμένοι και χρειάζεται κάτι να μας τραβήξει το ενδιαφέρον.»*

Σ6: *«Γιατί να εγκλωβιζόμαστε μόνο στο βιβλίο ή τα τετράδια; Τα κουίζ, η συμπλήρωση κενών, οι παρουσιάσεις θα μπορούσαν να παραμείνουν στο μάθημα. Ακόμα κι εμείς θα μπορούσαμε να βρίσκουμε πληροφορίες για τα μαθήματα.»*

Σ7: *«Δεν έχανα μαθήματα. Δεν είχα δικαιολογία. Έμπαινα πάντα στο meeting. Μόνο δύο απουσίες έκανα, γιατί δεν είχαμε ρεύμα.»*

Σ10: *«Δεν χανόταν καθόλου μάθημα, όπως γίνεται στο σχολείο.»*

Σ9: *«... συνεργαζόμουν με τους συμμαθητές μου, ειδικά όταν μας έβαζαν να δουλέψουμε ομαδοσυνεργατικά.»*

Σ8: *«Αν είχα κάποιες απορίες, ο καθηγητής καθόταν παραπάνω και μου τις έλυne. Μάλιστα ο μαθηματικός μου έστελne επιπλέον ασκήσεις για να εξασκηθώ. Κάθε δεκαπέντε μέρες μας έστελναν επαναληπτικά φύλλα εργασίας στα πιο κύρια μαθήματα για να εμπεδώνουμε την ύλη.»*

Σ10: *«Μέσω teams δεν κάναμε μόνο μαθήματα, αλλά γιορτάσαμε τα Χριστούγεννα και το Πάσχα οργανώνοντας εξ αποστάσεως δράσεις, κάναμε το αποκριάτικο μας πάρτι απ' το σπίτι του ο καθένας. Ακόμα και αφιέρωμα στα 200 χρόνια της Επανάστασης. Όλα αυτά έσπαγαν τη μονοτονία και μας βοήθησαν να εμπλακούμε στις εκδηλώσεις και να μάθουμε να τα κάνουμε όλα με τη χρήση της τεχνολογίας.»*

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Συμπεράσματα της έρευνας

5.1. Εισαγωγή

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας επιχειρείται η παρουσίαση των συμπερασμάτων της έρευνας αναφορικά με τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις της πανδημίας covid-19 στην εκπαίδευση. Ακολουθεί στη συνέχεια η περιγραφή των περιορισμών της έρευνας και τέλος διατυπώνονται και ερευνητικές προεκτάσεις.

5.2. Οφέλη εκπαιδευτικών & μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την απομακρυσμένη διδασκαλία

Επιχειρώντας μια καθολική εκτίμηση της κατάστασης συνάγεται το συμπέρασμα ότι ολόκληρη η εκπαιδευτική κοινότητα, προκειμένου να ανταποκριθεί αξιοπρεπώς και επιτυχώς στις πρωτόγνωρες και δύσκολες συνθήκες που διαμορφώθηκαν εξαιτίας της πανδημίας του κορονοϊού και άλλαξαν το εκπαιδευτικό σκηνικό, κατέβαλε όλες τις δυνάμεις. Από αυτή τη λογική φυσικά δεν εξαιρέθηκαν και οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές του ιδιωτικού σχολείου της Δυτικής Αττικής που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας. Όλοι οι εκπαιδευτικοί του δείγματος παραδέχτηκαν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα.

Η μετάβαση από τη δια ζώσης εκπαίδευση στην τηλεεκπαίδευση βοήθησε τους εκπαιδευτικούς να ανακαλύψουν τις ευκαιρίες που τους παρείχε η τεχνολογία για τη βελτίωση της διδακτικής τους πρακτικής. Μέσα από την έρευνα στο διαδίκτυο βρήκαν και χρησιμοποίησαν εκπαιδευτικό υλικό, αλλά κυρίως δημιούργησαν το δικό τους, το οποίο μπορούν να το επαναχρησιμοποιήσουν, να το αξιολογήσουν και να το βελτιώσουν όποτε παραστεί ανάγκη. Ακόμη, όλοι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές απέκτησαν ψηφιακές δεξιότητες.

Ακόμη, με τον διαμοιρασμό της οθόνης κατά τη διάρκεια του ηλεκτρονικού μαθήματος εξοικονομήθηκε δημιουργικός χρόνος και κόπος σε σχέση με τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας μέσα στη φυσική αίθουσα. Ο εκπαιδευτικός, δηλαδή ανέλαβε τον ρόλο κυρίως του καθοδηγητή και του διευκολυντή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ταυτόχρονα καλλιεργήθηκε και η οικολογική συνείδηση, αφού δεν σπαταλήθηκε χαρτί για φωτοτυπίες, αλλά γίνονταν ψηφιακά.

Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί υποστήριξαν ότι η επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση βοήθησε και ενίσχυσε την αυτενέργεια και τη συνεργασία των μαθητών. Οι μαθητές μέσα από τη

συνεργασία και την αλληλεπίδρασή τους οικοδόμησαν γνώσεις. Επομένως, δόθηκε έμφαση σε μια μαθητοκεντρική προσέγγιση.

Τέλος, παρατηρήθηκαν και κάποια συναισθηματικά οφέλη. Οι καθηγητές προετοιμάστηκαν αρκετά για το ψηφιακό μάθημα, διάβασαν πολύ για να ανταποκριθούν, συνεργάστηκαν μεταξύ τους κι αυτά όλα τους έκαναν να εξελιχθούν, να νιώθουν ότι έγιναν καλύτεροι και ότι εισέρχονται στον κόσμο της τεχνολογίας, με τον οποίο η νέα γενιά είναι πιο εξοικειωμένη, άρα εισέρχονται στον κόσμο των νεολαίας.

Παράλληλα, οι μαθητές που εκπροσωπούν τη νέα γενιά από πολύ μικρή ηλικία χρησιμοποιούν τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τα ψηφιακά μέσα και τις ψηφιακές εφαρμογές, το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Σ' αυτό βοηθά και η εισαγωγή του μαθήματος της Πληροφορικής στο ωρολόγιο πρόγραμμα από το Δημοτικό. Έτσι, κατάφεραν να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις. Βέβαια, παρά την εξοικείωση αυτή υπήρχαν και παιδιά που δεν είχαν τις απαιτούμενες γνώσεις, καθώς ποτέ δεν είχαν χρησιμοποιήσει ψηφιακά εκπαιδευτικά εργαλεία. Η πολύωρη, όμως, ενασχόληση με τις ψηφιακές τεχνολογίες και τη σωστή καθοδήγηση από τους εκπαιδευτικούς τους βοήθησαν να καλλιεργήσουν τον ψηφιακό τους αλφαριθμητισμό.

Τέλος, τα διαδραστικά περιβάλλοντα μάθησης προσφέρουν τη δυνατότητα να πραγματοποιηθούν οι στόχοι που έχει το κάθε μάθημα, να διαφοροποιηθεί η διδασκαλία ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε μαθητή, να δοθεί η απαιτούμενη ανατροφοδότηση τη σωστή χρονική στιγμή, να καλλιεργηθεί η κριτική και αφαιρετική σκέψη και να υπάρχει κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών.

5.3. Δυσκολίες εκπαιδευτικών & μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την απομακρυσμένη διδασκαλία

Καθετί νέο κρύβει εμπόδια και δυσκολίες. Αυτό δεν θα μπορούσε να λείπει από τη μετάβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αφού τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι μαθητές δυσκολεύτηκαν να προσαρμοστούν και να ανταποκριθούν στους νέους τους ρόλους.

Πέρα από τα τεχνικής φύσεως προβλήματα που όλοι αντιμετώπισαν και το άγχος να ανταποκριθούν επιτυχώς, το κυρίαρχο πρόβλημα ήταν ο υπερβολικός φόρτος εργασίας. Οι

περισσότεροι εκπαιδευτικοί δούλευαν ως αργά τα μεσάνυχτα προκειμένου να βρουν ψηφιακό υλικό ή να φτιάξουν δικό τους αξιοποιώντας τα κατάλληλα ηλεκτρονικά εργαλεία και παράλληλα να εξοικειωθούν με τις ψηφιακές εκπαιδευτικές πλατφόρμες.

Ορισμένοι μαθητές από τεχνολογικής υποδομής είχαν προβλήματα, αφού κατά την πρώτη φάση της τηλεκπαίδευσης, η οποία ήταν ξαφνική και απρόσμενη, δεν ήταν πλήρως εξοπλισμένοι με τα απαιτούμενα τεχνολογικά μέσα. Αρκετά παιδιά συνδέονταν από τα κινητά τους τηλέφωνα κι έτσι δε μπορούσαν να αξιοποιήσουν όλες τις δυνατότητες της ψηφιακής πλατφόρμας, λόγω της μικρής οθόνης.

Ακόμη, η απουσία αλληλεπίδρασης μαθητών- εκπαιδευτικών ήταν μια βασική δυσκολία που αντιμετώπισαν εκατέρωθεν και οι δύο πλευρές. Αποτέλεσμα ήταν η απροθυμία συμμετοχής στη σύγχρονη διδασκαλία, κυρίως απ' την πλευρά των εκπαιδευόμενων.

Τέλος, αρκετοί μαθητές δεν ήταν συστηματικά συνεπείς στην παράδοση των εργασιών τους γιατί ή θεωρούσαν ότι η διαδικασία δεν ήταν υποχρεωτική ή επειδή δεν ένιωθαν πίεση από τους εκπαιδευτικούς τους αναφορικά με την αξιολόγησή τους. Αυτό είχε ως συνέπεια, οι μαθητές να παρακολουθούν τυπικά το μάθημα αλλά όχι ουσιαστικά.

5.4. Καλές πρακτικές εκπαιδευτικών & μαθητών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την απομακρυσμένη διδασκαλία

Οι καλές πρακτικές που ήταν απόρροια της τηλεκπαίδευσης ανοίγουν τον δρόμο για μια εκπαίδευση πιο εκσυγχρονισμένη, πιο μαθητοκεντρική και ανακαλυπτική.

Το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια των απομακρυσμένων μαθημάτων συσπειρώθηκαν είναι μια καλή πρακτική. Η ουσιαστική τους επικοινωνία και η γόνιμη ανταλλαγή απόψεων δίνει μια ώθηση για την καινοτομία στην εκπαίδευση.

Πέρα από τις σχέσεις συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειριών, τα μαθήματα εμπλουτίζονται με τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Νέα μέσα διδασκαλίας, νέες διαδραστικές τεχνικές μάθησης προσφέρουν κίνητρο για μάθηση στους μαθητές, τους ενεργοποιούν και παύουν να είναι παθητικοί δέκτες γνώσεων.

Τέλος, η υβριδική μάθηση που στηρίζεται στον συνδυασμό δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μπορεί να έχει εφαρμογή και σε άλλες περιόδους κρίσης με σπουδαία μαθησιακά αποτελέσματα.

5.5. Περιορισμοί της έρευνας

Μέσα από τη συγκεκριμένη έρευνα προέκυψαν ενδιαφέροντα αποτελέσματα τα οποία, όμως, δε μπορούν να γενικευτούν. Αυτό διότι η ποιοτική έρευνα εστιάζει σε κοινωνικά φαινόμενα ορισμένου χρόνου και τόπου, γεγονός που έχει ως συνέπεια να μη μπορούν να γενικευτούν, καθώς αυτά αφορούν το συγκεκριμένο δείγμα και μόνο.

Παρόλο που στην ποιοτική έρευνα είναι αποδεκτός ο αριθμός των δέκα (10) συνεντεύξεων, ωστόσο θεωρείται περιορισμένος προκειμένου να γενικευτούν τα ποιοτικά στοιχεία που προέκυψαν.

Ακόμη, η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε εκπαιδευτικούς που εργάζονται σε Γυμνάσιο μεγάλου ιδιωτικού σχολείου της Δυτικής Αττικής και σε μαθητές που φοιτούν σ' αυτό. Έτσι, είναι πολύ πιθανό να υπάρχουν διαφορετικά αποτελέσματα σε εκπαιδευτικούς που διδάσκουν σε δημόσια σχολεία καθώς και σε μαθητές δημοσίων σχολείων, αφού διαφοροποιούνται και η διαθεσιμότητα τεχνολογικού εξοπλισμού και η δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο.

5.6. Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ήταν μικρής εμβέλειας, αλλά ανέδειξε ουσιαστικά προβλήματα, τα οποία είναι καλό να μελετηθούν στο μέλλον με περαιτέρω έρευνα προκειμένου να υπάρχει μια καλύτερη και συνολικότερη προσέγγιση στο συγκεκριμένο θέμα.

Αρχικά, θα μπορούσαν να μελετηθούν οι απόψεις εκπαιδευτικών και μαθητών σχετικά με την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όχι μόνο με ποιοτική μέθοδο αλλά και με ποσοτική, για να επιβεβαιωθεί ή όχι αυτή η υπόθεση με τη συμβολή των αριθμητικών στοιχείων.

Ακόμη, θα μπορούσαν να διερευνηθούν οι απόψεις εκπαιδευτικών και μαθητών δημόσιων σχολείων και από τα μεγάλα αστικά κέντρα και από άλλες απομακρυσμένες περιοχές. Επίσης,

χρήσιμη θα ήταν και η συμβολή των γονέων στην έρευνα. Η προσέγγιση του θέματος από διάφορες οπτικές βοηθά στη βαθύτερη διεξόδυση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Χρήσιμο θα ήταν η έρευνα να επεκταθεί και σε εκπαιδευτικούς και μαθητές της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε εκπαιδευτικούς και μαθητές Λυκείου. Οι διαφορετικές ηλικίες των μαθητών και διαφορετικές επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών θα συμβάλλουν στον καλύτερο σχεδιασμό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Κλείνοντας, η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας οδηγεί στην ψηφιοποίηση του εκπαιδευτικού συστήματος. Η πρόσφατη πανδημία covid-19 ας ελπίσουμε ότι θα σταθεί η αφορμή για τον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης, τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και παγκοσμίως.

Bibliography

- Bryman, A. (1917). *Μέθοδοι κοινωνικής έρευνας*. Αθήνα: Gutenberg .
- Creswell, J. (2016). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ίων.
- Denzin, N., & Lincoln, Y. (2005). *The SAGE handbook of qualitative research*. Sage Publications.
- Garrison, D., & Anderson, T. (2003). *E- Learning in the 21st Century: A Framework for research and practice*. New York: RoutledgeFalmer.
- Harris, A. (2020a). *COVID 19 - school leadership in crisis?*. . Journal of Professional Capital and Community.
- Harris, A., & Jones, M. (2020). *COVID 19 - school leadership in disruptive times. School Leadership & Management*.
- Hilman, D., Willis, D., & Gunawardena, C. (1994). Learner- interface interaction in distance education: An extension of contemporary models and strategies for practitioners. *American Journal of Distance Education*, 30-42.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). *The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online learning*.
- Karalis, T. (2020). *Planning and evaluation during educational disruption: lessons learned from COVID-19 pandemic for treatment of emergencies in education*. European Journal of education studies.
- Karalis, T. (2020). *Planning and evaluation during educational disruption: lessons learned from COVID-19 pandemic for treatment of emergencies in education*. European Journal of education studies.
- Keegan, D. (2000). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Lincoln, Y. (2001). *Varieties of validity. Quality in qualitative research*. New York: Agathon Press.
- Moore, M. (1989). Three Types of Interaction. *American Journal of Distance Education*.
- OECD. (2020). *Education responses to covid-19: Embracing digital learning and online collaboration Updated*. Παρίσι: OECD. Ανάκτηση από https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=120_120544-8ksud7oaj2&title=Education_responses_to_Covid-19_Embracing_digital_learning_and_online_collaboration
- Patton, M. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks: SAGE.
- Pearson, C., & Clair, J. (1998). *Reframing crisis management*. *Academy of Management Review*.
- Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Slaikue, K. (1990). *Crisis intervention: A handbook for practice and research (2η Έκδ.)*. Βοστώνη, Μασαχουσέτη: ΗΠΑ: Allyn & Bacon.
- Stephens, D. (2007). *Culture in education and development: principles, practice and policy*.

- Tokakis, V., Polychroniou, P., & Boustras, G. (2018). *Managing conflict in the public sector during crises: the impact on crisis management team effectiveness*. International Journal of Emergency Management.
- UNESCO. (2020). Education in a post-COVID-19 world: Nine ideas for public action. Βρυξέλλες: International Commission on the Futures of Education. Ανάκτηση από <https://en.unesco.org/futuresofeducation/news/nine-ideas-for-public-action>
- Αναστασιάδης, Π. (2008). *Ζητήματα Παιδαγωγικού Σχεδιασμού για την Διδακτική Αξιοποίηση της Διαδραστικής Τηλεδιάσκεψης σε Περιβάλλον Μικτής- Πολυμορφικής- Μάθησης ΚοινωνικοΕποικοδομητική Προσέγγιση*. . Αθήνα: Gutenberg.
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την ΕΞΑΕ με τη χρήση των ΤΠΕ (e- learning) στο Ελληνικό Τυπικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Ανασκόπηση και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: Το Περιοδικό Για Την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Και Την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*.
- Αναστασιάδης, Π. (2020). Η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εποχή του Κορωνοϊού COVID-19: Το παράδειγμα της Ελλάδας και η πρόκληση της μετάβασης στο "ανοιχτό σχολείο της διερευνητικής μάθησης, της συνεργατικής δημιουργικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης". *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, σσ. 20-48.
- Αρμακόλας, Σ., Γρίβα, Α., & Παπαθανασίου, Μ. (2020). *Διδακτικές προσεγγίσεις και προοπτικές σε online περιβάλλοντα μάθησης*.
- Βικιπαίδεια. (2021). *Πανδημία COVID-19 στην Ελλάδα*. Ανάκτηση από https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1_COVID-19_%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1#cite_note-104
- Βογιατζάκη, Ε., Κουράκη, Ε., & Φραγκούλης, Ι. (2020). *Απόψεις σπουδαστών ετήσιου προγράμματος παιδαγωγικής κατάρτισης Κρήτης σε σχέση με την αξιοποίηση σύγχρονων μορφών εκπαίδευσης: Η πείπτωση της τηλεεκπαίδευσης*.
- Γούλας, Χ., & Καραλής, Θ. (2020). *Δια βίου Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θέσεις και προϋποθέσεις για μια ποιοτική επανεκκίνηση μετά την πανδημία*. Αθήνα: ΙΝΕ: ΓΣΕΕ.
- Δροσάτος, Δ. (2019). Η καινοτομία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω της χρήσης των Τ.Π.Ε. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, (σσ. 10, 22-28).
- Θρησκευμάτων, Υ. Υ. (2020). Εγκύκλιος με Α.Π. 38942/Δ2/18-03-2020 με θέμα: "Οδηγίες Υλοποίησης Προγραμμάτων εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με Σύγχρονη Μέθοδο Διδασκαλίας".
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών: Κάλλιπος.

- Ιωακειμίδου, Β., Βλαχοστεργίου, Κ., Σούρρας, Θ., Λιόπα, Ν., Κοκκινιά, Θ., Σούλα, Ε., & Τσαλαμπάμπουνη, Φ. (2021). *Εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση και ψηφιακή αφήγηση: η υλοποίηση εν μέσω πανδημίας ενός εκπαιδευτικού προγράμματος με θέμα τη συμπερίληψη*.
- Ιωαννίδου, Γ. (2020). *Η τηλεεκπαίδευση ως δούρειος ίππος διάλυσης της δημόσιας & δωρεάν εκπαίδευσης*. Retrieved from <https://selidodeiktis.edu.gr>.
- Ιωσηφίδης, Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική.
- Καμπουράκης, Γ., & Λουκής, Ε. (2006). *e-λεκτρονική μάθηση*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Λαγουμιντζής, Γ., Βλαχόπουλος, Γ., & Κουτσογιάννης, Κ. (2015). *Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων*. Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.
- Λιοναράκης, Α. (2001). *Απόψεις και προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως εκπαίδευση*. Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α. (2006). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*. Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α. (2006). *Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης*. Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α., Μανούσου, Ε., Χαρτοφύλακα, Α., Παπαδημητρίου, Σ., & Ιωακειμίδου Β. (2021). Editorial. Διακήρυξη για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Β εκδ.)* (Γ. Τσιβεριώτης, Επιμ.). Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε.
- Νίκου, Α. (2012). *Συστήματα e- learning: πλατφόρμες, διδακτικά μοντέλα και αξιολόγηση χαρακτηριστικών αντιπροσωπευτικών περιβαλλόντων*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Νίκου, Α. (2012). *Συστήματα e- learning: πλατφόρμες, διδακτικά μοντέλα και αξιολόγηση χαρακτηριστικών αντιπροσωπευτικών περιβαλλόντων*. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας .
- Παπαναστασίου, Κ., & Παπαναστασίου, Ε. (2014). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*. Λευκωσία.
- Πασχαλιώρη, Β., & Μίλεση, Χ. (2015). *Η ποιοτική μέθοδος της "συμμετοχικής" παρατήρησης: Επισημάνσεις και προβληματισμοί. Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*.
- Τσιώλης, Γ. (2014). *Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική ΑΕ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι:

ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ

Αγαπητή/έ συνάδελφε,

Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη συμμετοχή σας στη συνέντευξη, η οποία διεξάγεται στα πλαίσια εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, με θέμα «Άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στην εκπαίδευση από την πανδημία. Μεθοδολογικό πλαίσιο και μελέτη περίπτωσης».

Θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι η συνέντευξη θα διαρκέσει περίπου 25-30 λεπτά και σας διαβεβαιώνω ότι θα τηρηθεί η ανωνυμία, η εμπιστευτικότητα και η μη αναγνωρισιμότητα. Η παρούσα έρευνα δεν αποσκοπεί στον έλεγχο των γνώσεών σας, ούτε απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις, αλλά έχει ως μοναδικό στόχο τη συγκέντρωση των προσωπικών σας εμπειριών για το συγκεκριμένο θέμα.

Έχετε τη δυνατότητα να θέσετε ερωτήσεις σε όλη τη διάρκεια της συνέντευξης. Επιπλέον, έχετε το δικαίωμα να αποχωρήσετε από την έρευνα, εάν νιώσετε άβολα.

Σας ενημερώνω ότι η παρούσα συνέντευξη θα πρέπει να ηχογραφηθεί για πρακτικούς λόγους. Τα δεδομένα θα απομαγνητοφωνηθούν, θα καταγραφούν, θα αναλυθούν και θα παρουσιαστούν στην εργασία αυτή, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα και προβληματισμοί. Όταν ολοκληρωθεί η έρευνα και εφόσον επιθυμείτε, θα σας ενημερώσω για τα αποτελέσματα.

Οι απόψεις σας έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα, ώστε να συγκεντρωθούν έγκυρα δεδομένα, που θα οδηγήσουν σε αξιόπιστα συμπεράσματα και θα αξιοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας. Τέλος, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τον πολύτιμο χρόνο που θα αφιερώσετε και να σας παρακαλέσω να υπογράψετε το παρόν έντυπο με το οποίο συναινείτε, αφού λάβατε γνώση, σχετικά με το σκοπό της έρευνας και τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί. Φυσικά, θα λάβετε αντίγραφο του εντύπου συναίνεσης για την εθελοντική σας συμμετοχή.

Υπογραφή συμμετέχοντα

Υπογραφή ερευνήτριας

Αθήνα, ... Δεκεμβρίου 2021

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ:

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:

«Εκτίμηση άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων στην εκπαίδευση από την πανδημία. Μεθοδολογικό πρόβλημα και μελέτη περίπτωσης.»

ΗΜΙΔΟΜΗΜΕΝΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Οι ερωτήσεις απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ιδιωτικού σχολείου στη Δυτική Αθήνα.

Δημογραφικά στοιχεία:

1. Φύλο
2. Ηλικιακή ομάδα
3. Ειδικότητα
4. Εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας
5. Χρόνια εργασίας ως εκπαιδευτικός σε σχολικές μονάδες

Θεματικές ερωτήσεις:

1. Πριν από την εξάπλωση της πανδημίας Covid- 19 είχατε ποτέ διδάξει μέσω διαδικτύου;
2. Έχετε εκπαιδευτεί αναφορικά με τον τρόπο διδασκαλίας στο διαδίκτυο ή γενικά την ηλεκτρονική μάθηση; Πόσο εξοικειωμένος ήσασταν με τη συγκεκριμένη πρακτική στην έναρξη της τηλεκπαίδευσης; Με ποιο τρόπο επηρεάστηκαν τα εργασιακά σας καθήκοντα;
3. Είχατε διαθέσιμο υπολογιστή στο σπίτι και πρόσβαση στο διαδίκτυο;
4. Κατά τη διαδικτυακή διδασκαλία, προτιμήσατε τη σύγχρονη ή την ασύγχρονη μάθηση; Είχατε κάποια καθοδήγηση πριν τη μετάβαση στα διαδικτυακά μαθήματα;
5. Πώς γινόταν το «μάθημα»;
6. Στην τηλεκπαίδευση γινόταν καλύτερη αξιοποίηση του διδακτικού χρόνου;
7. Υπήρξε η δυνατότητα για εξατομικευμένη ή συνεργατική μάθηση σε όποια περίπτωση κρινόταν αναγκαίο;

8. Η έλλειψη άμεσης αλληλεπίδρασής σας με τους μαθητές, πιστεύετε, ότι επηρέασε τη μαθησιακή διαδικασία και σε ποιο βαθμό; Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση βελτίωσε ή επιδείνωσε το κλίμα της τάξης;

9. Πώς οι μαθητές σας ανταποκρίθηκαν στην τηλεκπαίδευση;

10. Ποια εκτιμάτε ότι ήταν η μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετώπισαν οι μαθητές κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση; Η δυσκολία συγκέντρωσης; Η παρουσία και εμπλοκή των γονέων; Η δυσκολία συνδεσιμότητας; Η ελλιπής κατάρτιση των εκπαιδευτικών;

11. Πώς πιστεύετε ότι επηρεάστηκε η συμμετοχή των μαθητών στο μάθημα, η συγκέντρωση, η συμμόρφωση στην εκπλήρωση των καθημερινών καθηκόντων, οι απουσίες τους και η ψυχολογία τους;

12. Θεωρείτε πως η εξ αποστάσεως εξέταση των μαθητών είχε τρωτά σημεία και αδυναμίες;

13. Πιστεύετε ότι η τηλεκπαίδευση ως θεσμός, όπως προέκυψε από την έναρξη του Covid- 19, είναι μια αναγκαιότητα ή μια ευκαιρία και γιατί;

14. Εσείς προσωπικά προτιμάτε την τηλεκπαίδευση ή τη δια ζώσης εκπαίδευση και γιατί;

15. Κοιτώντας στο μέλλον και θεωρώντας ότι κάποια στιγμή η πανδημία θα τεθεί υπό πλήρη έλεγχο, ποια στοιχεία από τον νέο τρόπο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θεωρείται ότι πρέπει να διατηρηθούν και ποια να σταματήσουν;

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ

Οι ερωτήσεις απευθύνονται σε μαθητές Γυμνασίου Ιδιωτικού σχολείου στη Δυτική Αθήνα.

Δημογραφικά στοιχεία:

1. Φύλο
2. Ηλικία
3. Τάξη φοίτησης

Θεματικές ερωτήσεις αναφορικά με την:

A. ετοιμότητα:

1. Είχες στη διάθεσή σου αξιόπιστο υπολογιστή με κάμερα, ηχεία, μικρόφωνο και γρήγορη σύνδεση για να παρακολουθήσεις τα μαθήματα που γίνονταν με τηλεκπαίδευση;
2. Είχες την ευχέρεια να χρησιμοποιήσεις τον υπολογιστή, το διαδίκτυο, την πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να παρακολουθήσεις το μάθημα ή να λύσεις τις απορίες σου ρωτώντας τους συμμαθητές ή τους καθηγητές;
3. Όλοι οι καθηγητές ήταν κατάλληλοι προετοιμασμένοι για το διαδικτυακό μάθημα με εκπαιδευτικό υλικό (βίντεο, ασκήσεις, φύλλα εργασίας, κουίζ); Όταν αντιμετώπιζες ένα πρόβλημα κατά τη διάρκεια του τηλεμαθήματος ο καθηγητής μπορούσε να το αντιμετωπίσει χωρίς να σταματήσει το μάθημα;
4. Ήσουν συνεπής στην παράδοση των εργασιών; Είχες τη διάθεση να ασχοληθείς πολλές ώρες τη βδομάδα με τα διαδικτυακά μαθήματα και τις απαιτήσεις τους;
5. Στο σπίτι οι οικείοι σου προσπαθούσαν να κάνουν ησυχία και να μη σου αποσπάσουν την προσοχή όταν έκανες διαδικτυακό μάθημα;

B. αποτελεσματικότητα:

6. Πιστεύεις ότι η εξ αποστάσεως μάθηση είναι εξίσου αυστηρή ή αποτελεσματική με τη διαζώση;
7. Θεωρείς ότι οι εκπαιδευτικοί αναρτούσαν τα μαθήματα και τις εργασίες τακτικά ή όχι;
8. Θεωρείς ότι η επίδοσή σου στα διαδικτυακά μαθήματα βελτιώθηκε ή όχι; Οι λόγοι για τους οποίους δεν ήσουν τυπικός και επιμελής στις υποχρεώσεις σου ήταν εξαιτίας του άγχους, της

έλλειψης χρόνου και τεχνολογικών μέσων, των τεχνικών προβλημάτων, της έλλειψης κινήτρου ή γιατί δεν ήταν υποχρεωτικές οι εργασίες;

9. Πιστεύεις ότι εξοικειώθηκες μέσω των τηλεμαθημάτων με τα θέματα της τεχνολογίας;

10. Ποιο μάθημα προτιμάς; Το μάθημα στην τάξη είναι καλύτερο απ' το εξ αποστάσεως και γιατί;

Γ. συνέχιση:

11. Πώς ήταν το ενδιαφέρον σου για τα διαδικτυακά μαθήματα στην αρχή, κατά τη διάρκεια και προς το τέλος;

Δ. αλληλεπίδραση- επικοινωνία:

12. Κατά τη διάρκεια των διαδικτυακών μαθημάτων θεωρείς ότι υπήρχε επικοινωνία και αλληλεπίδραση με τους καθηγητές σου, όπως στη φυσική τάξη;

13. Υπήρχε συνεργασία και αλληλεπίδραση με τους συμμαθητές σου;

14. Η πλατφόρμα τηλεδιάσκεψης (zoom, MS Teams) ευνοεί τη δημιουργία συναισθηματικού δεσμού με τους καθηγητές σου σ' όλη τη διάρκεια της εξ αποστάσεως μάθησης;

15. Κοιτώντας στο μέλλον και θεωρώντας ότι κάποια στιγμή η πανδημία θα τεθεί υπό πλήρη έλεγχο, ποια στοιχεία από τον νέο τρόπο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θεωρείται ότι πρέπει να διατηρηθούν και ποια να σταματήσουν;